

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Augustini Barbosa ... Collectanea doctorum tam
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Dvo Priores Decretalium Libri Continentvr

Barbosa, Agostinho

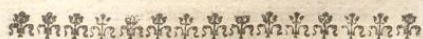
Lugduni, 1669

1. De iudiciis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95263](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95263)

COLLECTANEA DOCTORVM

IN LIBRVM SECVNDVM DECRETALIVM.

De Iudiciis.

TIT. I.

SVMMARIVM.

- 1 Doctores referuntur super hanc rubr. scribentes.
- 2 Iudiciorum materiam qui tractent, citatur.
- 3 Iudicium diuiditur in criminale, civile, & mixtum.
- 4 Causa criminalis dicitur quando principaliter agitur ad commodum publicum ex delicto tantum, seu ad publicam vindictam. Civilis vero quando principaliter agitur in iudicio ad commodum priuatum.
- 5 Causa pecuniaria appellations venit causa civilis, non autem criminalis.
- 6 Causa mixta dicitur si poena veniat applicanda parti, & partim fisco.
- 7 Iudicium definitur ut sit actus trium personarum, iudicis, actoris, & rei in iudicio contententium, vel melius ut sit legitima causa cum forensi strepitu per iudicem facta discussio.
- 8 Iudicium a citatione incipit.
- 9 Iudicium aliud ordinarium, aliud extraordinarium.

UPER hanc rubr. scripserunt Zabab. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panorm. Felin. Dec. Butr. Mare. Mantua, Barbat. Alciat. Aret. Ripa, Cujac. Ioan. de Londris in breuiario sanctorum Canonum, fol. 164. verso, Guillelm. Durand. in breuiario auroo iuris Canon. fol. 45. Petr. de Ranenna in compend. iuris Canon. Martin. Melnat. in epitome Decret. fol. 48. Dan. Venat. in analysi methodica iuris Pontif. a pag. 157. Goffred. & Hostiens. in summa huius tit. Alex. Castan. & Anast. Geron. in puratilis ad quinque libros Decret. Lancel. in instit. Canon. Barthol. Carthag. in exposit. tit. iur. Canon. Zipa. in analytica postremi iuris Ecclesiast. enarrat. pag. 88. nouissime Ioan. Honor. lib. 2. sum. in Decret. Canif. in sum. iur. Can. Cafarel. in erotem. eiusdem iur. omnes sub hoc tit. & p. 3. reper. in iure Canonico ad 2. Decretal. lib. Boschius Codecha, Mich. Calidonius, Hyppol. Riminaldus.

De materia huius tit. vide apud Castellanos, tit. 22. p. 3. Alciat. lib. 2. diffunct. c. 24. & lib. 3. parergon. c. 2. Soar. Viu. Kirchoy. & alios, tom. 1. comm. opin. lib. 3. tit. 1. pag. 360. Perez ad tit. 1. lib. 1. Ordin. pag. 438. D. Barbof. comment. ad tit. ff. de iudic. Nau. tom. 1. consil. sub hoc tit. Duaren. de iudiciis, & foro comp. & integros tractatus ediderunt Ioan. Baptista Costa, & Ambros. Lucius. Et de iudiciis causarum civilium, criminalium, & hereticarum, Sigism. Scaccia.

Iudiciis. Iudicium diuiditur in criminale, civile, & mixtum, quam diuisionem tradunt & explicant

Tom. I.

gloss. & Doctores in hac rubr. & ff. eod. Marant. de ord. iud. p. 4. dist. 1. Octau. de stylo Curia lib. 3. c. 2. Perez ad rubr. tit. 1. l. 3. ordin. Robert. lib. 4. sentent. c. 9. Menoch. de arbitr. cas. 275. n. 6. Soar. de Pace in proem. annot. 1. de iudic. ex n. 19. Buccaron. de differ. inter iudicia civilia & crimin. in premissis, Farinac. in praxi crimin. q. 100. c. 1. Pereg. Iannin. inter conf. crim. Farinac. conf. 85. ex n. 3. lib. 1. vbi addem. lit. C.

Causa criminalis dicitur quando principaliter agitur ad commodum publicum, ex delicto tantum, seu ad publicam vindictam, civilis vero quando principaliter agitur in iudicio ad commodum priuatum, siue talis causa descendat ex delicto, siue ex contra. Et, ita Ias. in rubr. C. hoc tit. Poler. in praxi crim. in verbo audiantur accusatores, n. 981. Marant. d. dist. 1. num. 2. Clar. in praxi crimin. § fin. q. 1. in vers. quarto igitur, & ver. seq. Buccaron. proem. 1. n. 3. vbi subdit quod si aliquis ex delicto venit puniendus corporaliter ad publicam vindictam, dicitur causa criminalis, quia ex tali poena corporali nullum commodum sentit priuatus; & addit idem esse dicendum, si pro delicto aliquis veniat puniendus poena pecuniaria, nam si talis poena applicetur fisco, causa dicitur criminalis, si vero parti, dicitur civilis, in dubio autem appellatione causae pecuniariae venit causa civilis, non autem criminalis, secundum Menoch. de arbitr. l. 1. q. 88. n. 1. 5. & 6 Buccaron. vbi sup. premissis 3. vbi ad hoc multa iura adducit. Causa vero mixta dicitur si poena veniat applicanda partim parti, & partim fisco, ut per Alex. addit. ad Bart. in l. 2. in princ. ff. de sepulch. viol. in lit. D. Dec. in hac rubr. num. 62. vers. & causa mixta in 2. lect. Boff in praxi crim. tit. de appel. n. 8. Ioseph. Ludou. dec. 71. quicquid dicant Aret. Menoch. & alij citati per adden. ad conf. Farin. 85. lib. 1. lit. C. Nec serupulum faciat quod loquutus fuerim de causa civilis, & criminalis, non autem de iudicio, de quo loquitur hac rub. quia idem est dicere iudicium civile, quod causa civilis, & e contra, & tantum est dicere iudicium criminale, quantum causa criminalis, & e contra, omnes enim Doctores de materia loquentes de his loquuntur promiscue, ut per Marant. d. dist. 1. n. 1. Clar. d. q. 1. in princ. Farin. d. q. 100. c. 1. n. 57.

Definitur autem iudicium, ut sit actus trium personarum, iudicis, actoris, & rei in iudicio legitime contententium, ut paucis mutatis definiunt Dec. lect. 2. n. 3. & Nau. n. 15. in hac rub. Marant. de ord. iud. p. 2. in princ. n. 1. Soar. a Pace in praxi tom. 1. in initio annot. 1. n. 6. Sed melius ex mente Isid. in c. foris, in princ. de verb. signif. & Soar. a Pace d. annot. 1. n. 11. definitur ut sit legitima causa cum forensi strepitu per iudicem facta discussio. Loco generis ponitur discussio, quae latissime patet, & omnes etiam priuatas de iure dilceprationes comprehendit, quae extraiudiciales sunt, neque à iudicibus fiunt: cetera loco differentiarum ponuntur. Dixi, legitima, ut excluderem iudicia nulla, quae contra leges Canonelue fiunt, c. 1. de re iud. vel contra solitum iudiciorum ordinem, l. prolata, C. de sentent.

g

ferent. & interl. cum aliis, & ut includerem solemnitates necessarias ad iudicium, tunc ceremque actus extra iudiciales, huiusmodi est electio, presentatio, promissio, & alia id genus, c. 2. in fine, c. licet 14. de sentent. excom. lib. 6. decreta iudiciorum, quibus testamenta aperiri inbentur, vel heredes in possessionem mittuntur, l. ult. ff. de appellat. recip. l. ult. C. de edicto D. Adriani, per tot. ff. quemadmod. test. ac tandem similes iudicum actus, quibus suam auctoritatem interponunt absque ullo iudiciali strepitu, propterea est decretum in rebus minorum alienandis, l. 1. in princ. l. magis puto 5. §. si pupillus, vers. non passim, ff. de rebus eorum, quamvis enim praedicti actus & similes à iudice gerantur, non tamen iudiciales, sed extraiudiciales dicuntur, argum. d. c. 2. Tandem dixi, per iudicem, ut omnem, & solum illum comprehenderem, qui iurisdictionem habet siue ordinariam, siue delegatam, iuxta etymologiam de qua Ildor. in d. c. forum, vers. in dex., & insuper ut excluderem arbitros compromissarios, vel arbitratores, qui proprie iudices non sunt, ut per Corral. in l. illicitas. §. ult. n. 5. ff. de officio Prator. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 2. n. 20.

8 Iudicium à citatione incipere tradunt gloss. unic. in princ. in l. ubi ceptum. ff. de iudic. gloss. recepta in princ. in rubr. C. de edendo, gloss. in rubr. ff. de in ius vocando, gloss. verbo citationes, in Clem. 1. de iud. Bart. in l. 2. n. 6. ff. de furtis; quem sequitur Marant. de ordin. iud. p. 6. in princip. n. 1. & 2. dum triplicem iudicii partem considerat, primam scilicet, quae incipit à citatione usque ad litis contestationem, secundam à litis contestatione usque ad conclusionem in causa inclusivè, tertiam à conclusione usque ad sententiam definitivam, post Rip. & Alciat. Nanat. in hac rubr. n. 16. Valasc. conf. 81. n. 1. 2. & 6. Quamvis oppositum, imò iudicium non incipere nisi à litis contestatione, teneant gloss. 1. in l. iudicium, §. 8. ff. hoc tit. Curt. in rubr. ff. eod. ex n. 12. Abb. in hac rubr. n. 4. ubi Dec. l. 1. n. 5. vers. iudicium, & incipere proprie à litis contestatione, improprie verò à citatione, post Duaren. in rubr. ff. hoc tit. col. 2. & Cuiac. lib. 1. l. 1. obfervat. 21. resolvat à Soar. à Pace d. annot. 1. num. 19.

9 Iudicium aliud ordinarium, aliud verò extraordinarium iure Civili dinumeratur, ac inter se distinguitur, cum enim Prator, vel Magistratus iudices dabant, qui sub certa formula, & solito ordine iudiciorum de causa iudicassent iudicium, seu ius ordinarium dicebatur, ubi verò per se ius dicebant (quia id non solebant facere nisi in certis quibusdam causis & extra ordinem) iudicium erat: extraordinarium, text. sic intelligendi in l. ult. ff. de prius delict. l. 2. inuncta l. 1. ff. de furtibus balnear. sic procedunt tituli, ff. de variis & extraordin. cognitionibus, ff. de interditiis, seu extraordin. action. &c. nam quia interdicta à Pratore ipso interdicebantur, ut constat ex eorum formulis, extraordinariae cognitiones appellabantur, tradunt Gouean. lib. 2. de iurisd. in l. cum. qui, n. 6. ff. de iurisd. omni. iudic. Cuiac. in l. 1. §. 1. in fine, ff. de iure fisci, Menoch. de arbit. lib. 1. q. 2. n. 7. cum seqq. Quintanad. de iurisd. & imper. lib. 1. tit. ult. n. 26. Pancirol. in notitia imperij Orientalis c. 99. ante fin. D. Barbof. in l. cum prator. §. 1. n. 338. ff. de iudic. quia verò hodie post decisionem l. 2. C. de pedan. iudicib. l. 1. C. de formulis sublat. ille iudicium dandorum mos magna ex parte aboluit, & formulae fuerunt sublatae, adstruunt passim Doctores hodie omnia iudicia iam esse extraordinaria, in quo sensu hic loquendi modus accipi debet, Quintanad. ubi proximè.

SYMMARIUM.

1 Contumax in non comparendo, vel non respondendo

excommunicari potest, beneficio autem privari non debet.

- 2 Promittens coram aliquo iudice litigare si contumax sit in non comparendo excommunicari potest non autem beneficiis privari.
- 3 Citatio ad petitionem partis est facienda.
- 4 Citationem ad petitionem partis in dubio factam fuisse praesumptio stat.
- 5 Respondens se velle litigare, amplius non potest declinatorias opponere.
- 6 Conciliantur text. in praesenti, & in l. si convenieris 28. ff. de iurisd. omnium iud.
- 7 Venisse non videtur qui statim abiit.
- 8 Excommunicantur non venientes ad Synodum, & venientes si illicitati recedant.
- 9 Deponi non potest quis pro inobedientia.
- 10 Synodus tota vi suspecta recusari non potest.
- 11 Clericus excommunicatus pro aliquo delicto, & contumax habet annum ad comparendum, & se expurgandum, & intra illum non potest deponi.

CAP. De Quod vuldeo. l. Ex Conc. Afric.

Promittens coram aliquo iudice litigare, si contumax sit in non comparendo excommunicari potest, non autem beneficiis privari. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Zabar. Collect. Bellam. Host. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bald. Anch. Panorm. Burr. Bero. Felin. Alex. de Neuo, Henric. Melch. Kling. Mant. Ioan. Monach. Barbat. Ripa, Hier. Fernand. de Ottero, Alciat. Aretin. Cuiac. Cened. Collect. 100. Ioan. Baptist. Costa, Viu. in ration. 1. libri iur. Pont. pag. 1. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 1. 9. & tom. 3. repetitio. iur. Canon. ad 2. Decret. lib. Boschini Codecha, Ant. Burgos, & Hippol. Riminal. novissime Ioan. de Valboa in annu. acad. praedict. Salmant. tom. 2. pag. 3. cum seqq. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. desumitur, ex Concil. Africano c. 54. refertur à Buchard. lib. 1. dec. c. 81. & Iuo p. 5. c. 297. & ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 1.

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Corset. sing. 65. incip. Contumax, Marant. de ordine iudic. p. 6. tit. de contumacia, num. 21. Perez l. 1. vers. deinde dicitur propter, tit. 5. lib. 8. Ordin. pag. 171. D. Barbof. ad l. 1. ff. hoc tit. art. 3. num. 97. ubi reddit rationem decisionis, plures apud Cened. d. collect. 100. n. 1.

Quem cum adversarius, &c.] Notatur ad hoc quòd citatio ad petitionem partis est facienda; Palat. in repet. c. per vestras, de donat. inter virum, & uxorem, notab. 1. in princ. Azin. in praxi Florent. §. 8. c. 1. num. 4. Schrader de feudis, p. 9. c. 7. n. 34. Vant. de nullis, tit. ex defectu citationis, num. 44. Lufit. Correa in fragm. ad lib. 5. Ordin. Regiarum, num. 35. pag. 30. Ducen reg. 96. Boner. sing. 9. n. 1. Perez l. 2. tit. 2. lib. 3. Ordin. pag. 492. Cardos. in praxi iudicium, verbo, citatio, num. 5. Camil. Borrel. in summa omnium decis. tit. 44. de citat. n. 32. Ordin. Regia Lufit. lib. 3. tit. 1. §. 5. vers. è à cujo requerimento, in dubio autem ad instantiam partis esse factam praesumptio stat, ex Menoch. conf. 145. num. 43. & de praesumpt. lib. 2. praef. 23. n. 1.

Interrogatus.] Hinc colligitur cautela si velis excludere adversarium ab opponendo declinatoriam iudicii, fac ut per iudicem interrogetur, an velit litigare, & si respondeat quòd sic, amplius non poterit declinatorias opponere, & hoc si sciebat sibi competere, ut per Rebuff. in declarat. arboris exceptionum, n. 10. in princ.

Id promiserat.] Hinc etiam colligitur, text. in praesenti non loqui de pacto, sed de solemnī stipulatione, quia interrogatus id promiserat: at verò text. in l. si

corine

CAP. Decernimus. II.

Ex Syn. Eugen. Papæ.

conuenerit 28. de iurisd. omnium iudic. loquitur de conventionione nuda, vt colligitur ex verbo, conuenerit, quod refertur ad pactum nudum, ex l. lecta, in l. a gloss. verbo, conuenerit. ff. si certum petatur, & ideo non potuit compelli promittens, vt probatur in l. iurigen- rium, §. sed cum nuda, vers. igitur nuda, ff. de pactis; ita Morla in emporio iuris Civilis, p. 1. tit. 2. in prelude, n. 116. & segg. & tit. 3. g. 2. n. 15.

7 Et altaria die, &c.] Notatur ad hoc quod non videtur venisse, qui statim abiit, vt per Tiraq. in l. si unquam, C. de renouandis donat. verbo susceperit, n. 176.

8 Fuerit absolutus, &c.] Notatur ad hoc quod excommunicantur non venientes ad Synodum Episcopi, & venientes si illicentius recedant, vt per Duen. reg. 271. vers. amplius secundo, vbi etiam quod veniens ad iudicium, & non stans vsque ad discessum iudicis, non dicitur venisse nisi licentius abeat.

9 Nam adimi sibi Episcopatum, &c.] Notatur ad hoc quod pro inobedientia non potest quis deponi, & sua dignitate priuari, etiam si verè fuisset inobediens, vt per Menoch. conf. 94. n. 44.

10 In gloss. Interrogatus. ibi, vel forsitan ne posset postea iudicem recusare.] Notatur ad hoc quod tota Synodus vt suspecta recusari non potest, vt per Rip. in presenti ex n. 44. vsque ad n. 46. Iacobat. de Concil. l. 5. art. 10. Cypyc. dec. 138. n. 7. Perez l. 1. vers. decima octaua quaestio, tit. 5. l. 1. Ordinam. pag. 570. Cened. d. collect. 1. co. n. 5. Corralesco in explicat. ad aliquas leges noue recop. c. 9. n. 21. vbi etiam tenet recusari non posse Concilium generale legitime congregatum Sedis Apostolicæ auctoritate. Si verò caput Synodi suspectum sit, & amoueri non possit quin tota Synodus amoueatur, tota Synodus redditur suspecta, Menoch. conf. 94. n. 11. Ioseph. Ludon. dec. 108. Prosper de Augustino in addit. ad Quarant. in summ. Bull. verb. Concilium provinciale, n. 12. Amplia aded verum esse Concilia generalia recusari non posse, vt procedat non solum quando causa fidei definienda est, verum quando temporalis tractatur, ita ex Gieg. Lop. Roland. Auend. & Rebuff. resolu. Torreblanc. in tract. de Magia lib. 2. de crimin. punit. c. 26. n. 12. Quamvis quoad temporalia posse recusari, quia cessat causa fidei, pro qua deus orauit Matth. 19. & Luc. 22. teneat Card. Turrec. in summ. Eccles. lib. 3. c. 6 ad fin. & lib. 2. c. 112. Menoch. de arbit. cau. 48. ex n. 12.

11 In gloss. Episcopatum, vbi Notatur ad hoc quod clericus excommunicatus pro aliquo delicto, & contumax habet annum ad comparandum, & se expurgandum, & intra hunc annum non potest deponi, nec beneficiis priuari, Farin. fragmentorum crimin. p. 1. lit. C. n. 264. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 7. c. 17. col. 875.

SUMMARIUM.

- 1 Laici Ecclesiastica negotia tractare non debent, sed Prælatorum iudicio disponuntur.
- 2 Ordo quando ponitur in aliqua dispositione gratia exempli, nunquam censetur positus pro forma.
- 3 Prælati appellatione veniunt tam superiores, quam inferiores.
- 4 Clericus nec cum licentia Episcopi, se iudici seculari subicere potest.
- 5 Presumere delum importat actemeritatem.
- 6 Negotia Ecclesiastica possunt per Pontificem laicis committi.
- 7 Causa civilis clericorum potest committi laicis.
- 8 Papa ciuiles, & criminales, ac spirituales causas potest laico delegare.

Tom. I.

Laici non præsumant tractare negotia Ecclesiastica, & Prælati Ecclesiarum non disponant de negotiis Ecclesiasticis, præsertim spiritualibus iudicio laicorum, & propter eorum prohibitionem non omittant exercere iustitiam Ecclesiasticam. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabari. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Bald. Imol. Butr. Panorm. Innoc. Host. Anchar. Henric. Felin. Dec. Barbat. Alciat. Aretin. Rip. Cujac. Alex. de Neuo, Melch. Kling. Mant. Cened. collect. 4. Viuian. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 2. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 199. & tom. 2. repet. iuris Canonici ad 2. Decret. lib. 1. Ant. Burgos, nouissimè Io. de Valboa in annuis academ. prælect. Salmant. tom. 2. pag. 18. cum segg. remissiuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. desumitur ex Synodo Eugenij Papæ II. apud Remos cap. 4. refertur ab Ant. Auguft. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 1. & est Eugenij I. in Synodo Remen. c. 2.

Vt laici Ecclesiastica tractare negotia non præsumant.] Vide in presenti, Dec. n. 24. Rip. n. 13. Couar. de sponsal. p. 2. c. 8. §. 3. n. 4. & §. 12. n. 3. Mant. dial. 52. Simanch. de Cathol. c. 36. n. 1. & in praxi hæreticos c. 66. a princ. Vant. de nullis tit. ex defectu iurisd. ordin. ex n. 54. plures alios refert Illustriss. D. meus Roder. à Cunha in comment. ad c. 1. ex n. 5. dist. 96.

Sed Episcopi, Abbates, Archiepiscopi, &c.] Notatur ad hoc quod quando ordo ponitur in aliqua dispositione gratia exempli pro doctrina, nunquam censetur positus pro forma, nec seruari debet, vt per Marant. disp. 2. n. 25.

Et alij Ecclesiarum Prælati.] Appellatione enim Prælati veniunt tam superiores, quam inferiores, ordinariam iurisdictionem habentes, vt per Rebuff. in tr. de Pacificis possess. n. 64. Franc. in c. fin. notab. 1. ne clerici, vel monachi, & in c. 1. notab. 3. de clerice agrot. l. 6. Put. dec. 238. n. 3. lib. 3. in correllis, Azor. instit. mor. p. 2. l. 3. c. 2. §. 9. unic. & alios per me citatos in tr. de appellatione verborum vtriusque iuris signif. appell. 215. n. 1. Et ideo appellatione Prælatorum Abbates continentur, vt per Abb. in presenti n. 1. Dec. n. 8. Rip. n. 30. Butr. in c. 1. n. 7. de atate, & qual. Vital. in Clem. 1. n. 3. de supp. neg. Prælat. Moscon. de maiest. militantis Ecclesie, l. 1. p. 1. c. 9. col. 2. lit. C. pag. 252. Azor. d. q. unic. Soar. de Relig. tom. 4. tr. 8. l. 2. c. 2. n. 2. Ascan. Tambur. de iure Abbatum to. 1. disp. 1. q. 3. n. 1. cum segg. Valenz. conf. 64. n. 63. Etiam Commendatarij, maximè perpetui, vt per Lud. Gom. in reg. de trienal. q. 5. n. 17. cum seg. Fulc. de visit. l. 2. c. 9. de Commendis, n. 5. Rebuff. conf. 77. n. 1. Rot. dec. 346. n. 2. lib. 3. p. 3. diuers. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. §. 8. n. 27. præcipue si versentur in oratione vniuersali, vt ponderat Dec. in presenti n. 7. in 2. notab. & censuit Rota in Romana prælationis 8. Aprilis 1622. coram bonæ mem. Buratto.

Laicorum iudicio, &c.] Notatur ad hoc quod clericus nec cum licentia Episcopi se iudici seculari subicere potest, vt per Surd. dec. 26. n. 4. & conf. 222. Farin. in praxi crimin. q. 8. n. 4. vers. sublimita. Argel. de contradit. legitim. q. 1. n. 182. quia Episcopus clericorum causas criminales seculari delegare non potest, Host. hic num. 1. Abb. n. 4. & §. Dec. a. n. 25. Ripa n. 34. Barb. conf. 45. n. 8. vol. 2. Clar. §. fin. q. 41. vers. quero, imo nec laico, & clerico simul eas committere potest, Abb. hic n. 44. Roland. conf. 4. n. 4. vol. 1. Dec. tr. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 9. n. 70. & 73. Scacc. de iudic. lib. 1. c. 11. n. 39. & 41. quos refert, & sequitur Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de favore clericorum personalis, §. 3. n. 30. & 31.

G g 2 Non

Non presumant.] Propria scilicet auctoritate, Rebuff. in tract. nominat. q. 5. n. 29. Card. Tusch. n. 2. lit. D. concl. 339. Alex. cons. 123. n. 9 vol. 4. Presumere enim dolum importat, ac temeritatem, Hypoll. in l. de minore, in princ. n. 39. ff. de quast. Iacob. de Grassis in aur. decif. p. 1. lib. 1. c. 13. n. 72. Sanch. de matrim. lib. 9. diff. 32. n. 38. Glor. resp. 11. n. 26. Ego ipse de dition. & claus. dist. 234. Alias 278. secundum Lugdunen. impress. Ecclesiastica ideo negotia possunt per Pontificem laicis committi, Spin. in speculo testamentor. m. p. 11. rubr. n. 47. imò & facultas excommunicandi, Ioan. Andr. in c. 2. vbi Gemin. de prebend. in 6. Bellet. disquis. cleric. p. 1. tit. de favore clericorum personali, §. 1. n. 34.

7 In gloss. *Non presumant*, ibi, *delegari tamen*, &c. Notatur ad hoc quod causa civilis clericorum potest committi laicis, vt per Vant. de nullis. tit. ex defectu iuris. d. n. 69. Segura Dauilos in direct. iudicium Eccles. p. 1. c. 11. m. Dec. tract. crim. tom. 1. lib. 4. c. 9. n. 70. refero alios ego ipse de offic. & potest. Episcop. p. 3. alleg. 109. n. 4. Sigism. cacc. in tract. de iudic. p. 1. c. 11. n. 41. vers. *admir*, Carol. de Grassis de effect. cler. effect. 1. n. 566. Marc. Anton. Genies. in practica lib. Eccles. q. 730. vbi hoc glossa notabile intelligit dummodo ad sint clerici idonei, & non fiat commissio generalis ad omnes causas civiles, nec committatur causa spiritualis, aut criminalis.

In ead. gloss. libi, *Papa vero civiles, criminales, & spirituales causas potest laico delegare*. Ita Cou. in cap. alma mater, p. 1. §. 1. n. 3. Nat. in man. c. 27. n. 6. princip. de parit. dist. 7. n. 83. & cons. 1. de sentent. excomm. in nouis, Henric. in sum. lib. 13. de excomm. c. 24. in princ. lit. B.

S V M M A R I U M.

- 1 Iur. patronatus causa spectat ad iudicium Ecclesie.
- 2 Iurispatronatus causa tanquam spiritualibus annexa à iudice Ecclesiastico iudicari debet.
- 3 Iudex Ecclesiasticus in spiritualibus annexis competens est.
- 4 Annexorum, & connexorum idem est iudicium.
- 5 Iurispatronatus non est simpliciter spirituale, sed spirituali tantum iuri coniunctum, & annexum.

CAP. Quanto. III. Alex. III.

1 Iurispatronatus causa tanquam spiritualibus annexa spectat ad solum iudicium Ecclesiasticum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Innoc. Anan. Butr. Imol. Bald. Panormitan. Anchar. Host. Felin. Decian. Barbat. Aretin. Alex. de Neno, Henric. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cuiac. Viulan. in rationali secundi libri iuris Pontificij, pag. 2. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 199. nouissime Ioan. de Valboa in annuis academ. prelect. Salmant. tom. 2. pag. 43. cum seqq. remissuè Casal. in annor. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. & tom. 3. repetitionum iuris Canonici ad lib. 2. Decret. Anton. Burgos, refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 1. cap. 5. & est post Concil. Lateranen. sub Alex. III. part. 47. tit. de inrepatr. cap. 4.

Hanc eandem conplex hoc text. desumunt Ordin. Regia Lusit. lib. 2. tit. 1. §. 7. vbi parens meus, & apud Castellanos l. 56. tit. 6. p. 1. vbi Gregor. Lambert. de inrepatr. lib. 2. p. 2. art. 7. q. 3. princ. 4 & 5. Roch. cod. tract. verbo, ius, in principio, Dalner. eod. tract. n. 147. cum seqq. Gail. lib. 1. obseru. 38. n. 6. Con. practice. c. 36. Perez. l. 1. vers. septimo quari potest, tit. 6. lib. 1. Ordin. Ceual. contra communes, q. 462. & q. 897. n. 60. &

in tr. de cognitione per viam violentia, p. 2. q. 94. Azuned. l. 2. n. 4. tit. 1. l. 4. noue recop. Cur. Philipp. p. 2. §. 5. n. 4. Bernard. Graue. ad practice. Camera imper. l. 1. concl. 38. consid. 1. Card. in praxi Iudicium, & Advocat. verbo, causa, à n. 8. Cabed. de patronatibus Regia Corona, c. 5. n. 5. & c. 49. à n. 1. & in decisionibus Regni Lusitania decif. 120. n. 3. & Aresto 91. p. 2. Cald. Pereira quast. forens. cons. 5. n. 6. & 7. Amendar. in addit. ad recop. legum Navarra, l. 1. tit. 4. l. 4. n. 42. Iudex enim Ecclesiasticus in spiritualibus annexis iudex competens est, Mar. de ordin. ind. p. 4. dist. 11. n. 8. Raudens. cons. 17. n. 15. l. 2. Carol. de Grassis de effect. cler. effect. 1. n. 400.

Ita coniuncta est & annexa, &c.] Notatur ad hoc quod annexorum, & connexorum idem est iudicium, vt per Garc. Girond. de privilegiatorum, & exemptionum explication. n. 750. & plures alios, quos citauit de translatio 3. de consue.

In gloss. *Connexa, vnic*. Notatur ad hoc quod iurispatronatus non est simpliciter spirituale, sed spirituali tantum iuri coniunctum, & annexum, Tiraq. in tr. res inter alios. pag. mibi 8. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 19. q. 2. Soar. de relig. lib. 4. de simon. c. 14. n. 21. Viu. in praxi iurispatr. p. 1. lib. 1. c. 1. à n. 4. apud quos etiam videbis cur hoc ius dicatur spirituali rei annexum.

S V M M A R I U M.

- 1 Clericum conuictum, vel confesum de crimine coram iudice seculari ex eo non punit Episcopus, sed coram se conuictum, vel confesum punit pena debita, nisi cum illo dispenseret, quod potest in adulterio, & minoribus.
- 2 Sententia lata ab incompetenti iudice non valet.
- 3 Nullitates ex defectu iurisdictionis manantes sunt attendenda.
- 4 Nullitas ex defectu iurisdictionis insanabilis dicitur, adeo vt nec sententia lata ab incompetenti iudice de paruum consensu conuadari possit.
- 5 Confessio clerici facta coram iudice laico ad condemnandam non sufficit.
- 6 Confessio facta coram iudice incompetenti non sufficit ad condemnandum.
- 7 Accusatus criminaliter non potest reconuenire, vel accusare suum accusatorem coram eodem iudice, nisi ille iudex sit viriisque partis competens.
- 8 Adulterij criminis detectatio quanta, remissiuè.
- 9 Verbum, potest, importat facultatem, & liberam voluntatem.
- 10 Episcopus in criminibus adulterio grauioribus an, & quando possit dispensare, remissiuè.
- 11 Onere duplici non debet quis grauari.
- 12 Episcopus vbiunque potest dispensare vbi non innuitur prohibitum.
- 13 Irregularitas quando nascitur ex adulterio publico, vel ex aliis minoribus peccatis publicis inducentibus infamiam, in ea dispensare potest Episcopus.

CAP. At si clerici. IV.

Clericus conuictus, siue confessus de crimine coram iudice seculari non est condemnandus ab Ordinario propter huiusmodi actum, cum non teneant, quia nec sententia lata à non suo iudice tenet. Si verò coram suo ordinario sit confessus, vel legitime conuictus de crimine, si crimen est tale, suspendendus erit ab ordinibus, vel ab Altari perpetuo remouendus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innocent. Bellam. Ioan. Andr. Imola.

Imola, Anania, Bald. Panorm. Felin. Dec. Butr. Host. Henric. Barbat. Anch. Alciat. Aretin. Bero. Alexand. de Nemo, Mant. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viu. in *rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 3.* Alagona in *compendio iuris Canon. pag. 200.* & vol. 3. *reper. in iure Canonico ad lib. 2. Decret. Anton. Burgos, Hyppol. de Marfil. nouissime Ioan. de Valboa, in annuis academ. prelect. Salmat. tom. 2. pag. 54. cum segg remissiuè Casal. in annot. Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 6. & est post Conc. Lateran. p. 16. c. 3.*

2. *Sicut etiam sententia à non suo iudice lata non tenet.* Notatur ad hoc quod sententia lata ab incompetenti iudice non valet, ita constitutum est apud Lusitanos in *Ordin. Regia, lib. 3. tit. 75. in princ. ibi, ou se for dada por iuez incompetente, apud Castellanos l. 4. tit. 26. p. 3. gloss. 2. ante fin. l. 1. tit. 1. lib. 2. for. legum, & gloss. 8. in l. 7. tit. 10. eod. lib. 2. tenent Perez l. 1. gloss. 1. pag. 59. tit. 3. lib. 1. Ordin. Barth. in l. Magistratibus, num. 4. ff. de iurisdic. omnium iudic. Xuar. in l. post rem indicatam, reitro casu, n. 11. & 12. Anton. Gom. tom. 3. variat. c. 12. n. 8. in med. Rota apud Farin. decif. 121. n. 2. in 1. collect. Aloyf. Ricc. in collect. decif. p. 5. collect. 1480. vers. quarto, nouissime Anton. Fuertes Canon. lectio. lib. 1. c. 13.*

3. Nullitates ex defectu iurisdictionis manantes summe attendendas esse aduertunt Azin. in *praxi Fiorentina, §. 31. c. 32.* Causale. decif. 28. à n. 46. quæ aded legibus exolæ sunt, vt quamvis se de nullitate non oppositum quis iurasset, tamen hanc nullitatem ex defectu iurisdictionis opponere potest, ex Felin. Ruin. & aliis induxit Crauet. *conf. 38. n. 16.* & post alios Anton. Gabr. tom. 3. *commun. opin. lib. 6. tit. de statutis, conc. 3. n. 7. pag. 35.* semper enim potest dici de nullitate ex defectu iurisdictionis, cum nunquam reiecta intelligatur, 1. in *Clem. gloss. de sequest. possess. Hieron. Magon. Lucens. decif. 12. n. 18. Verall. decif. 97. n. 3. lib. 1. Nicol. Reufner. German. decif. 21. n. 26. lib. 4. Camil. Borrel. in summa omnium decif. tit. 41. à n. 86. &*

4. infanabilis dicatur, Emil. Verall. decif. 18. n. 2. lib. 3. Thom. Triuisan. *Venet. decif. 11. n. 2. lib. 2. Camil. Borrel. d. tit. 41. n. 124.* aded vt nec de partium consensu sententia lata ab incompetenti iudice conualidari possit, Thom. Triuisan. *decif. 68. n. 4. & 5. lib. 1. Camil. Borrel. d. tit. 41. n. 191.* nisi ex eisdem actis approbetur, aut suppleatur huiusmodi nullitas, ex Bart. & Paul. in l. si vt proponis, C. quomodo, & quando iudex Alexand. *conf. 111. n. 5. Gam. decif. 218. Lancelot. de attentatis, p. 2. c. 6. n. 53. Valasc. conf. 65. ad fin. Baptista Costa de facti scientia, & ignorantia, cent. 1. dist. 100. num. 78. Franc. Vin. decif. 31. Cabed. Lust. decif. 16. n. vlt. p. 1. Stephan. Grat. *discept. forens. c. 16. n. 35.* Camil. Borrel. *d. tit. 41. n. 90.**

5. Ita nec falsa confessio coram ipso. Notatur ad hoc quod confessio clerici facta coram iudice laico ad condemnandam non sufficit, vt per Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore cleric. personali, §. 14. num. 8. Villalob. commun. opin. lit. C. n. 142. Farin. in praxi crimin. p. 3. g. 81. n. 193. Valasc. consult. 65. n. 3. Abb. hic num. 14. Anton. n. 28. Barbat. num. 74. Felin. 5. Bero. 38. Mant. 25. Anton. de Burg. 43. Hyppol. 175. Anton. Fuertes d. lib. 1. cap. 11. Hieron. Fernandez de Ottero Roman. lucubrat. *disf. 29. à num. 1. reprobars à num. 6. Bald. Imola, Anch. Cardin. Aretin. in presenti, Clar. Gom. Mascard. & Farin. tenentes confessionem clerici coram sæculari iudice factam valere in vim extraiudicialis, tum quia factum in indicio vetito nullum est nec vllum producit effectum, l. non dubium, C. de legib. tum etiam, quia confessio facta coram iudice incompetenti non sufficit ad condemnandum, vt per Socin. reg. 61. Boss. tit. de confessis, num. 47. Hyppol. de Tom. I.**

Marfit. in *pract. §. postquam, n. 12. & seq. Clar. in pract. §. vltim. g. 55. vers. praterea, Anton. Gom. d. c. 12. n. 8. in fin. vers. nec obstat, Mascard. de probat. concl. 152. n. 1. Tiraq. de consuetu. p. 3. limit. 7. n. 19. Donat. à Fina tom. 2. *commun. opin. lib. 7. tit. 19. num. 253. pag. 300.* Aldrete de *religiosa disciplina tuenda, lib. 4. cap. 4. n. 26. latè Farin. d. g. 81. n. 188. cum multis segg. vbi materiam cum ampliacionibus, & limitationibus prosequitur.**

In gloss. *Non tenet, 2.* Notatur ad hoc quod accusatus criminaliter non potest reconuenire, vel accusare suum accusatorem coram eodem iudice, nisi ille index sit vtriusque partis competens, vt per Hyppol. in *pract. crim. §. expedita, n. 68. Clar. lib. 5. §. fin. g. 2. n. 3. Greg. l. 4. verbo, no le podrian, tit. 3. p. 4. Marant. de ordin. iudic. p. 4. dist. 6. à n. 64. Bernard. Muscatel. in praxi civili aurea Neapol. gloss. actorem, à n. 28. Modern. in tract. de cognitione per viam violentie, p. 2. g. 54. n. 4. & g. 68. n. 11. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo, reconuentio n. 18. Alex. Trentacing. var. resol. lib. 2. tit. de mutuis petitionibus, resol. 1. à n. 40. latè D. Barbosa ad l. 2. §. legatis, n. 263. cum multis segg. & ad l. qui prior, à n. 51. & n. 63. ff. de iudic.*

§. De adulteriis.

In adulteriis, vel his minoribus criminibus potest etiam penitentiam potest Episcopus dispensare cum clericis. Item non debet depositum quemcunque clericum tradere iudici sæculari quia non est affligendus duplici pœna. Collig. Doctores in *princ. text. citati.*

Plura in detestationem criminis adulterij cumulantur, gl. 1. in *princ. l. 1. tit. 6. lib. 4. for. legum, Perez l. 2. verbo, e fiziere adulterio, vers. queritur, tit. 16. lib. 8. Ordin. Menoch. conf. 31. à num. 2. Spin. in speculo testam. gloss. 17. princip. à num. 77. Petr. Capell. resolut. crimin. casu 200. Ceual. *commun. contra communes, quæst. 74. n. 8. & 9. Pineda in vita S. Ioannis Baptiste, lib. 3. art. 1. cap. 1. pag. 13. Farin. in praxi crimin. quæst. 141. à princip.**

Potest. Ergo non tenetur, vt aduertit Sanch. de *matrim. lib. 3. disp. 10. n. 5.* Nam verbum, *possum*, importat facultatem, & liberam voluntatem, vt per Doctores, quos citati in *remiss. de diction. dict. 226. n. 1. alias dict. 268. secundum Lugdunens. impress.*

Dispensare. Episcopus in criminibus adulterio grauioribus an possit dispensare, vide latè Hieron. Fernandez de Ottero *Romanar. lu. ubrat. g. 32. per totam, vbi n. 6. ex verbis huius text. (de adulteriis vero, & aliis criminibus, quæ sunt minora) tenet non probari adulterium computari inter minora crimina, sed Episcopum dispensare posse in adulterio, quod grauius est, & in aliis criminibus, quæ licet grauius sunt, minora tamen sunt adulterio. An, quando, & quomodo possit Episcopus dispensare, & quibus in casibus inuenies apud Tiraq. de *pœnis temperandis, in presat. n. 25 & 26. Azuned. ad l. 2. n. 39. tit. 1. lib. 2. noue recap. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 2. c. 50. cum segg. plures refero casus ego ipse de offic. & potestate Episcopi, p. 3. alleg. 33 cum multis segg.**

Ne duplici debeat, &c. Notatur ad hoc quod non debet quispiam duplici onere, aut damno grauari, vt per Tiraq. de *retractu lig. §. 1. gloss. 18. n. 9. Perez l. 1. gloss. 3. pag. 178. col. 2. vers. unde succedit, tit. 5. l. 8. Ordin.*

In gloss. *De adulteriis, 1. ibi, alia est magis communis opinio, quod Episcopus ubicunque potest dispensare vbi non inuenitur prohibitum.* Sequuntur *Contra in memorab. verb. Episcopus, Pelag. de planctu Ecclesie, lib. 1. c. 50. vers. in his, Henriq. in sum. lib. 10. de Sacram. Oridinis, cap. 35.*

c. 15. num. 2. lit. D. & de matrim. lib. 12. cap. 1. num. 2. in commento lit. N. Sanch. de matrim. lib. 1. diff. 61. num. 3. Soar. tom. 4. de pœnitent. p. 1. diff. 25. sect. 1. num. 13. & de legib. lib. 6. cap. 14. sub n. 1. Cenal. communium contra communes. q. 227. Ludou. Miranda in manuali Pralat. tom. 2. q. 30. artic. 1. c. concl. 2. Contra tamen veriore attestantur esse sententiam, quæ docet Episcopos in lege Canonica posse dispensare, quando eis expressè, vel tacitè conceditur dispensandi facultas, Vgolin. de potest. Episcop. c. 57. §. 1. Mar. Alter. de censur. tom. 2. diff. 8. c. 3. vers. sed controversia, post Cardin. Decian. D. Anton. Selu. Rebuff. & alios, sequor ego ipse à part. 2. alleg. 33. num. 18. vbi adduxi pro hac parte aliqua fundamenta, & contrariis respondi.

3 In gloss. Pœnitentiam, in addit. ibi, si ex proprio potest dispensare Episcopus. Notatur ad hoc quod quando irregularitas nascitur ex adulterio publico, vel ex aliis minoribus peccatis publicis inducentibus infamiam, qualia sunt ludus, aleæ, vinolentia, nonnullaque alia, dispensare potest Episcopus, vt per Henric. in summ. lib. 14. c. 19. n. 1. lit. M. in commento. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. n. 27. vers. quintus.

S V M M A R I V M.

- 1 Vassallus coram domino feudi conueniendus est, etiam si dominus feudi sit Ecclesiastica persona.
- 2 Clericus habens feudum à Principe seculari, conueniendus, & reconueniendus est coram eo, aut eius iudice temporali.
- 3 Ampl. non modo quando de proprietate, sed etiam quando de sola possessione feudi ageretur.
- 4 Limita si negetur feudum ad dominum pertinere, vel si agatur non de feudo, neque de eius natura, vel si questio vertetur inter vassallum, & alium non vassallum.

C A P. Cæterum. V.

Vassallus coram domino feudi conueniendus est, etiam si dominus feudi sit Ecclesiastica persona, dummodo ibi actor possit suam iustitiam consequi, aliàs loci Ordinarius poterit adiri. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Bald. Imol. Butr. Panorm. Innoc. Host. Anchar. Henric. Felin. Decian. Barbat. Alciat. Aretin. Alexand. de Neuo, Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viuian. in ration. primi libri iuris Pontific. pag. 4. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 200. remissive Ximen. in concord. part. 1. & 2. & Casal. in annot. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 1. cap. 7.

2 Probat igitur hic text. quod clericus habens feudum à Principe seculari, conueniendus, & reconueniendus est coram eo, aut eius iudice temporali, quia ratione feudi Ecclesia, & clerici domino laico subiiciuntur, vt per Abb. hic n. 6. & 22. Bald. num. 2. Felin. n. 1. Decian. à n. 20. Clar. in §. feudum, q. 90. vers. sed quid si vassalli, Guid. Papæ decif. 139. n. 1. in fine, Villalob. comm. opin. verbo, clericus n. 27. Boër. decif. 69. n. 8. Scap. in tract. de iure non scripto, lib. 1. c. 6. Scacc. de iudic. caus. civil. crimin. lib. 1. c. 11. n. 97. & de appel. lib. 3. c. 2. q. 8. n. 92. Capibl. in tract. de auctoritate Baronum, pag. 1. n. 31. & 32. Hieron. Papin. conf. 151. n. 2. vers. & similiter, Anton. Biag. de consuetud. q. 6. n. 291. Martin. Vran. conf. 9. n. 41. col. 1. Gasp. Thesaur. quest. forens. lib. 2.

c. 15. sub n. 9. Petr. Azin. pract. quest. lib. 1. q. 8. plures refert, & sequitur Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de favore clericorum reali, §. 3. num. 4. quibus adde Carol. de Grassis de effectibus clericali. effectus 1. n. 718. Mar. de ordine iudic. p. 4. diff. 11. n. 75. Mynsing. cent. 1. obferu. 22. vers. sic etiam index laicus, Fran. Mar. Delphin. decif. 46. n. 10. vol. 2. Francisc. Sousbech. de feudis p. 14. n. 20. Duen. reg. 321. Nicol. Mozz. de contrahib. sub tit. de feudis, rubr. de natura feudi, n. 120. V. Vemb. de feudis, c. 17. sub n. 4. Cumia in ritibus Sicilie, c. 2. n. 40. Carau. in ritu Neapol. 235. num. 19. Menoch. remed. 3. retinen. n. 397. Perez l. 8. tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 479. Humad. l. 57. gloss. 2. n. 1. tit. 6. part. 1. Azucud. l. 6. tit. 1. l. b. 4. noua recop. Guttier. de iurament. confirm. p. 3. cap. 11. n. 8. & lib. 3. pract. q. 24. n. 11. cum seqq. Surd. conf. 193. num. 1. & conf. 396. n. 8. Sebast. Nau. ad lib. feudorum, tit. 1. n. 268. pag. 241. Farin. in praxi crim. q. 8. n. 2. Soar. de defensione Fidei contra Anglicana sectæ errores, lib. 4. de immunit. c. 14. n. 12. Emman. Roder. quest. Regularium, tom. 2. q. 62. art. 10. vbi etiam de causa mota super maioratu, Marta de iurisdic. p. 4. casu 202. n. 16. Curia Philip. p. 1. §. 5. n. 11. Villalob. tom. 1. comm. opinion. lib. 1. tit. 1. n. 4. pag. 188. Camill. Borrel. ad Bellugam in speculo Principum, rubr. 11 §. videndum, verb. perdus, & de Regis Catholici prestantia, cap. 71. n. 73. & 74. in summa omnium decisionum tit. 33. de feudis, n. 159. Fr. Francisc. Coriolan. Capuc. cin. in explicatione Bullæ Cæne Domini, excomm. 16. vers. multi autem, Sbroz. de officio Vicarij, lib. 2. q. 26. n. 5. Glorit. resp. 13. n. 29. Ant. de Olibano in contr. ad vaticum, cap. 9. à num. 3. Bernard. Græux. ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. conclus. 37. consid. 4. Paul. Laymann. in Theolog. moralit. lib. 4. tract. 9. cap. 1. n. 3. Duard. in Bullam Cæne canon 15. q. 1. n. 69. Squillante de priuilegio cleric. q. 7. n. 104. D. Barbofin. l. 1. ff. de iudic. art. 1. n. 159. cum seqq. & art. 4. num. 51. resoluit quod domino feudi in causis feudi primariè est concessa iurisdicção respectu aliorum iudicum, & ideo non possunt vassalli in illis causis protogare iurisdicção nem alterius iudicis sine domini directi consensu, plures refert Doctores ex antiquioribus Cened. ad Decretum collect. 37. n. 5. Prælatus enim Ecclesiasticus in iurisdicção temporali, quam obinet in feudo à Principe habito, iudicatur tanquam laicus, vt Baro, seu feudatarius, & vassallus Principis, & ideo à sententia Prælati habentis iurisdicção nem temporalem non appellatur ad superiorem Ecclesiasticum, sed ad Principem sæcularem, vt per Innoc. Abb. & Felin. num. 4. in cap. solita, de maior. & obed. Gail. 1. obferu. 30. n. 4. cum sequenti, Anstret. de potest. Ecclesie in sæculares, n. 14. vers. 19. Mill. in verbo appellatio. Mynsing. centur. 5. obferu. 5. Con. pract. c. 3. n. 1. Rec. de subfeud. lib. 1. differ. 53. Schrad. de feudis p. 10. sect. 5. n. 53. Franc. Marc. decif. 454. n. 10. & seq. p. 1. Peregr. conf. 1. à Ponte decif. 2. n. 1. & sub n. 24. Moder. de iurisdicção. p. 4. cas. 198. n. 1. Bobadil. in sua politica lib. 2. c. 17. n. 196. & c. 18. n. 64. Bellet. d. §. num. 8. ea sanè ratione, quia isto casu Prælatus non indicat vt clericus, sed vt Baro, & laicus Cancr. variar. lib. 3. c. 13. num. 345. Oliban. de iure fisci, cap. 10. n. 3. Carol. de Grassis de effectibus clericalibus effectus 1. n. 513. Maltril. de magistr. lib. 3. c. 8. num. 31. quod quidem velim restringi ad feudum rectum, & ad casum in quo non possit qualitas hæc conuerti ex patenti ipsius inuestitura tenore.

Amplia non modò quando de proprietate, sed etiam quando de sola possessione feudi ageretur, In trigl. in tract. de feudis, cent. 2. art. 94. n. 11. Carol. de Grassis d. effectus 1. n. 732. vbi plures refert contrarium tenentes, Mozz. d. tit. de natur. feudi, n. 121. vers.

tamen

tamen illa, Menoch. conf. 1. n. 97. Villalob. tom. 1. comm. opin. lib. 1. tit. 11. n. 4. pag. 188. Farin. d. q. 8. n. 22. vers. & hoc siue agatur, Bernard. Graue. d. confid. 4. n. 3. Amplia etiā vt secularis iudex dominus feudi possit suam sententiam mandare executioni contra vassallos etiam clericos, vt tenent plures, quos refert, & sequitur Bellet. d. §. 1. n. 4. vers. hinc inferatur.

4 Limita si negetur feudum ad dominum pertinere, tunc enim vassallus coram illo conveniri nō potest, nisi prius à non suspecto iudice iurisdictionis fundamentum terminetur, Martin. Vran. conf. 32. n. 13. lib. 2. Carol. de Grassis de effectu 1. n. 734. Menoch. conf. 2. n. 95. & conf. 301. n. 54. & conf. 322. n. 16. Ita etiam si agatur nō de feudo, neque de natura feudi, tunc adeundus erit iudex Ecclesiasticus ipsius clerici, Hostiens. hic n. 6. Abb. n. 13. Felin. n. 8. Dec. à n. 45. Socin. sen. conf. 12. n. 22. vol. 1. quos refert Bellet. d. §. 3. n. 4. vers. quod si agatur, provt etiam si quæstio verteretur inter vassallum, & alium non vassallum, Carol. de Grassis de effectu 1. n. 740.

Limita etiam vbi agitur contra clericum validum ad missionem feudi criminaliter, aut civiliter pro crimine, vt per Intrigl. de feudis cent. 1. q. 56. n. 255. Sebrad. in simili tract. p. 1. q. 1. Carol. de Grassis de effectu 1. n. 716. & effectu 2. d. p. 121. vbi enim tractatur de delicto, siue criminaliter, siue civiliter, tunc solus Ecclesiasticus cognoscit, Surd. conf. 396. n. 32. Farin. d. q. 8. n. 22. Ambros. de immunit. Eccles. c. 20. num. 59. Squillante d. c. 7. n. 109.

S V M M A R I V M.

- 1 Actionis nomen in libello exprimere pars non cogitur, debet tamen factum ita clarè proponere vt ex eo ius agendi colligatur.
- 2 Subtilitas nimia reprobatur.
- 3 Verbis subtiliter non est dialecticandum.
- 4 Actionis nomen non est necesse exprimi in libello, sed sufficit factum narrare, &c.
- 5 Clausula, simpliciter, purè, sine strepitu, &c. quis sit effectus, ostenditur.

C A P. Dilecti. VI.

1 IN iure Canonico non est subtiliter inquirendum cuiusmodi actio intentetur, sed satis est inquirere purè factum, & rei veritatem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Host. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anch. Panor. Butr. Henr. Bald. Felin. Dec. Barbat. Alciat. Aretin. Alex. de Neno, Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viuian. in rationali secundi libri iuris Pentif. pag. 5. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 201. nouissimè Ioan. de Valboa in annis academ. prælect. Salmati. tom. 2. pag. 72. cum seqq. remissimè Ximen. in concord. p. 1. & 2.

2 Ne ita subtiliter. [Notatur ad hoc quòd nimia subtilitas reprobatur, vt per Tiraq. de penis temperandis, c. 12. n. 3. Thom. de Thomaz. reg. 228. Libel. de principis viriusque iuris, li. V. n. 30. Nam verbis subtiliter non est dialecticandum, Card. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 1. tit. 1. n. 4. Anton. Monach. Florent. decis. 72. n. 27.]

4 Cuiusmodi actio intenditur, &c. [Notatur ad hoc quòd iam non est necessarium exprimi nomen actionis in libello, sed sufficit factum ita aptè narrare, vt iudex sine alia expressione possit colligere, quæ actio competat agenti, vt per Valasc. de iure emphyt. q. 6. n. 9. Morla in emporio iuris Civilis p. 1. tit. 2. q. 8. n. 5. Ial.

in §. omnium, n. 165. Instit. de action. Soar. à Pace in practica tom. 3. in initio, n. 7. & n. 3. dicit quòd antiquæ actionum formulæ etiam attento iure Canonico sunt sublata. Vnde dicit Palat. in reper. cap. per vestras, §. 34. n. 3. quòd si competeat directæ actio, & fuit intentata vt illis, non est curandum.

Simpliciter & purè. [Quis sit effectus horum verborum in rescriptis, simpliciter, purè, sine strepitu, & figura iudicii, docent per me citati in remiss. dictionib. & clausulis, claus. 103. Adimunt ordinem iudicium, Brunor. à Sole in locis com. verbo, clausula n. 48. Ludon. Rodolph. post tract. de absoluta Principis potestate, lib. 2. var. q. 29 n. 1 Marta de claus. p. 1. claus. 160. n. 5. Menoch. conf. 180 n. 7. adeò vt nec libellus sit necessarius, sed solum quadam simplex petitio facti narrationem continens. Marant. de ordin. indic. p. 4. tit. & an iudex sit competens, n. 8. Marta d. claus. 160. n. 1. Cabed. Lusit. decis. 72. n. 2. p. 1.]

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatus vti actor in iudicio etiam agendo causam propriam, stare non potest, & n. 2.
- 3 Excommunicatus in iudicio vti actor stare non potest, siue agat per seipsum, siue mediante persona procuratoris.
- 4 Excommunicatus non potest denuntiare, neque accusare, neque agere pro iniuria sibi facta.
- 5 Excommunicatus neque coram iudice Ecclesiastico, seculari, vel executore agere potest.
- 6 Excommunicatus tanquam promotor causæ publicæ comparere non potest.
- 7 Excommunicatus etiam contra alium excommunicatum agere non potest.
- 8 Excommunicatus remediis restitutorijs agere non potest.
- 9 Excommunicatus non potest petere mandatum de manutendo.
- 10 Excommunicatus agens de concernentibus animæ periculum auditur.
- 11 Excommunicationis exceptio in iudicio attentatorum non obstat.
- 12 Excommunicatus in casibus, in quibus periculum esset in mora, agere potest.
- 13 Excommunicatus auditur, quando prætendit se esse excommunicatum iniuste, vel dubitatur de ipsa excommunicatione.
- 14 Excommunicatio minor priuat participatione Sacramentorum, non autem hominum communione.
- 15 Excommunicationis vbi sit mentio, debet in dubio intelligi de maiori.
- 16 Poeta appellatione apud Græcos venit Homerus, & apud Latinos Virgilius.
- 17 Apostoli appellatione venit Paulus.
- 18 Cardinalium appellatione non veniunt Compestellani, Rauennates, & similes.
- 19 Excommunicatus vti reus necessarius potest esse in iudicio.
- 20 Excommunicatus vti reus voluntarius non potest esse in iudicio.
- 21 Excommunicatus in casu, in quo potest esse in iudicio vti reus necessarius, non valet in eo defendere causam propriam, sed tenetur ad constituendum procuratorem.
- 22 Excommunicatus in iis quæ respiciunt eius preiudicium, non solum potest, sed etiam cogitur in iudicio comparere.

CAP. Intelleximus. VII.

EXcommunicatus uti actor in iudicio, etiam agendo causam propriam stare non potest, secus tanquam reus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Butr. Bald. Anchar. Panorm. Felin. Dec. Alciat. Aretin. Barbat. Henric. Alex. de Neuo, Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viuian. in *rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 6. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 201. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. fertur ab Anton. Augult. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 9. & part. 3. repet. in iure Canonico ad 2. Decret. lib. Ant. Burgol.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. defumunt Feder. de Senis conf. 116. in princ. Duen. reg. 268. Palat. in repet. cap. per vestras, §. 2. 7. n. 7. & 8. Rota decis. 7. n. 2. de except. in nouis, Conar. var. lib. 1. c. 18. n. 3. Viuius tom. 1. communium opinionum lib. 1. tit. 12. n. 23. pag. 197. Henriq. in sum. lib. 13. de excommunicat. c. 7. §. 4. & 5. Surd. de alimentis, tit. 8. privileg. §. 3. Cardos. in praxi iudicum, & advocat. verbo, exceptio, n. 13. Ceual. communium contra communes, q. 67. Latè Peregrin. de iure fisci lib. 3. tit. 11. num. 8. cum multis seqq. Vgolin. de censuris, tab. 2. c. 15. Auila eod. tract. p. 2. cap. 6. disp. 7. in princ. latè Mar. Alter. eod. tract. tom. 1. de excommuni. lib. 2. disp. 1. cap. 1. Soar. tom. 5. disp. 16. sect. 3. n. 2. Sayr. lib. 2. c. 7. n. 3. Bonacina de censuris, disp. 2. q. 2. puncto 7. n. 5. cum seqq. latè Ant. Ricciul. de iure personarum extra gremium Ecclesie existentium, lib. 4. c. 31. Ordin. Reg. Lusitan. lib. 3. tit. 49. §. 4. vbi patens meus.

Primò amplia ut procedat siue agat per se ipsum, siue mediante persona procuratoris. Roffred. in quest. Sabbatin. q. 52. n. 7. Capel. Tholof. decis. 143. Magon. Lucensi decis. 71 n. 3. quos refert, & sequitur Ricciul. d. c. 31 n. 5. vbi n. 7 & 9. limitat vbi versamur in procuratore in rem propriam intentante viles actiones nomine suo, & in procuratore constituto ab vniuersitate, cuius officiales sunt excommunicati, si nomen excommunicatorum non sit expressum in mandato procure.

Secundò amplia ut procedat non solum in causa ciuili, sed etiam in criminali, nam excommunicatus non potest denuntiare, neque accusare, neque agere pro iniuria, & offensa sibi, aut suis illata. Bald. hic n. 9. Anch. n. 7. Abb. n. 2. Butr. n. 6. Boer. conf. 4. n. 61. Clar. in §. fin. q. 14. vers. quare nunquid. Magon. d. decis. 71 ante n. 2. Peregr. d. tit. 11 n. 8. Ricciul. d. c. 31 n. 9. vbi n. 12. dicit posse iudicem ex officio vlcisci iniuriam excommunicato factam.

Tertiò amplia siue agat coram iudice Ecclesiastico, siue seculari, gl. verbo, opponit in c. 1. de except. lib. 6. Peregr. d. §. 1. n. 15. Surd. d. tit. 8. priuileg. 103. num. 4. & etiam coram exequutore, Gemin. sub n. 6. vers. ex gloss. in d. c. 1. Rota in Pacen. pensionis 29. Olob. 1609. coram Illustriss. Card. Marquemontio.

Quartò amplia ut procedat etiam si compareat tanquam promotor causæ publicæ, Bald. hic sub n. 9. Abb. n. 2. vers. item ut promouens, Butr. n. 6. vers. quandoque, gloss. verbo, alio, in c. 1. de rescript. lib. 6. vbi Anchar. n. 6. Butr. n. 30. Crot. n. 77. & 79.

Quintò amplia ut procedat etiam si agat contra alium excommunicatum, Bald. hic num. 11. Dec. n. 85. Peregr. d. tit. 11 n. 13.

Sextò amplia ut procedat etiam si agat remediis restitutorii, Menoch. remed. 1. recuper. n. 150. & n. 322. & seq. Ant. Gabr. communium opinionum, tit. de restit. n. 111. spol. n. 55. Surd. d. priuileg. 33. n. 3. Peregr. d. tit. 11. Rota in

Conchen. Archiepiscopatus 13. Nouemb. 1605. coram Penia Ricciul. d. c. 31. n. 18. vbi n. 20. & 21. intelligit nisi forte agatur de causa matrimoniali, vel benefici, vel quando excommunicatio esset procurata per spoliantem ad effectum diutius se in spolio conseruendi. Vnde excommunicatum non posse petere mandatum de manutendo, tenuerunt Butr. n. 11. in c. 1. de rescript. lib. 6. & ibi Franch. n. 11. vers. & similiter, ac Gemin. n. 11. vers. item possit, & sapissime censuit Rota, & signanter in d. Conchen. Archiepiscopatus, & in Tuden. beneficij 20. Aprilis 1604. coram Penia, & in Pacen. pensionis 20. Nouembris 1609. coram Illustriss. Card. Marquemontio, & in Salmantina praestimonij 31. Ianuar. 1614. coram R. P. D. Buratto.

Limita primò in concernentibus animæ periculum, in his enim excommunicatus agens auditur, Hostiens. in c. significauerunt, n. 2. vers. tu dic, infra de exception. vbi Abb. n. 22. & Felin. n. 14. Rot. decis. 7. eod. tit. de nouis, intellige ex iudicis officio, non verò ex iure sibi competente, gloss. verbo, excores, in cap. quoniam multos 11. q. 3. Dec. hic n. 48. faciunt quæ Sanch. de Matrim. lib. 9. disp. 15. n. 24.

Secundò limita quando excommunicatus petit reuocationem attentatorum, nam in tali iudicio exemptio excommunicationis non obstat. Menoch. remed. 17. recuper. n. 31. Lancel. de attent. p. 3. c. 2. num. 4. & cap. 2. §. 9. n. 10. Magon. Lucensi decis. 71 in princip. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 7. proem. n. 239. Rota apud Farinac. decis. 589. num. 6. part. 1. tom. 2. in recentiorib. Intellige quando attentata non ad instantiam excommunicati iure actionis, sed iudicis officio reuocari petitur; vt fuit resolutum in Conchen. Archiepiscopatus 13. Nouemb. 1605. coram Penia, tunc Rotæ Decano.

Tertiò limita quando versamur in casibus, in quibus periculum esset in mora, tunc enim excommunicatus potest agere, quia non agit omnino voluntarie, Felin. n. cap. cum inter, num. 16. de except. & in cap. dilectus, solum penult. vers. quarto fallit, de rescript. Veluti quando res esset tempore peritura, aut eius debitor fugam capere intendat, tunc enim potest agere vt retineatur, Palat. in repet. cap. per vestras, num. 8. Surd. d. priuileg. 81. num. 11. & 12. Sicut etiam poterit agere vt sibi dentur alimenta si extrema famis necessitate laborauerit, nisi sit morosus in absolutione petenda, Conar. variar. lib. 3. cap. 15. vers. 12. Franc. Marc. decis. 884. num. 2. Surd. de priuileg. 83. n. 14. & tit. 7. q. 36. num. 7.

Quartò limita vbi excommunicatus impeditur facere sibi permessa, nam ad remouendum tale impedimentum potest esse in iudicio, Ioan. Andr. hic n. 4. Abb. n. 7. Felin. num. 14. vers. vltima declaratio. Vel quando pretendit se esse excommunicatum iniuste, Gloss. in d. cap. cum inter, & ibi Bald. num. 4. aut quando dubitatur de peccato propter quod fuit excommunicatus, vel dubitatur de ipsa excommunicatione, tunc enim auditur prosequens iudicium in materia iniuste excommunicationis, vel discussionis peccati, Felin. hic n. 7. vers. tertia declaratio, Bald. in l. l. C. de liberali causa, Bonac. de censuris, disp. 2. q. 2. puncto 7. num. 7. vers. verum.

Excommunicatus.] Maiore scilicet excommunicatione, non autem minore, quia excommunicatio minor priuat participatione Sacramentorum, non autem hominum communione, Abb. hic n. 14. Felin. num. 11. Dec. num. 32. Pont. de spoliis, lib. 1. cap. 2. Surd. d. priuileg. 83. num. 7. Farin. in praxi crimin. q. 12. num. 32. Bernard. Gratæ. ad practicam Camera Imper. lib. 1. concl. 9. consid. num. 7. in dubio enim dispositio loquens de excommunicatione debet intelligi de maiore

- 15 maiore, *c. pen. de sent. excomm.* vbi dixi Dec. *hic* n. 33.
- 16 & 34. Semper enim vbi nominatur simpliciter aliquod vocabulum, quod referri potest ad maius, & minus, in dubio ad maius est referendum, & ideo appellatione Poëta apud Græcos Homerus, & apud Latinos Virgilius venit, *§. sed ius quidem, & ibi gloss. verbo, Virgilius, Instir. de iure naturali, Nauar. de spoliis cleric.* §. 2. n. 1. in fine, Callan. in catalogo gloria mundi, p. 10. *confid. 45. vers. quinetiam, & appellatione Apostoli venit Paulus, vt tetigit Lall. Zech. de Romano Pont.*
- 17 *hæresi* 1. in respons. ad decimum, & appellatione Cardinalium non veniunt Cardinales Compostellani, Rauenates, Pisani, & similes, sed tantum Illustrissimi S. R. E. Card. gloss. *verbo, mundi, in c. prime, §. 2. q. 2. Abb. in c. accedentes, n. 2. de præscript. Valse. in chronica Hispanie, c. 2. 1. vers. Compostellani, Stephan. de Gaëta in repet. ad limina, c. 9. 1. in proem. n. 13. Andr. Gammar. in Extravag. Julij II. de simoniaca. Papa elect. n. 70. & seq. Anatal. Gernon de sacrorum innum. lib. 3. c. 16. n. 13. & seq. Anton. Scapp. in responso de birreto rubeo dando S. R. E. Cardinalibus Recul. n. 3. Vnde vt ad rem redeamus, licet appellatione excommunicationis veniat excommunicatio maior, tamen vt omnis dubitas tollatur, excipiens tenetur exprimere speciem excommunicationis an sit maior, vel minor, & etiam nomen excommunicatoris, Soar. à Pace in præf. tom. 1. p. 1. temp. 4. n. 63. & 64. requiritur enim vt de excommunicatione maiori opponatur, aliàs oppositione cessante tenet iudicium, quamvis cum excommunicato agitur, *c. 1. de except. lib. 6. Abb. hic* n. 13. Felin. n. 9. Dec. n. 76. Peregr. d. tit. 1. n. 7. Pontan. d. c. 2. & propositio debet fieri iuxta formam traditam in d. c. 1. quæ cum sit obseruati difficilis, ad eod vt vix debite proponatur, & specificetur, idè in Romana Curia non sic facile proponitur, Rota decif. 8. de sentent. excomm. in nouis, & in Gallia minus pie reicitur, Tiraq. de retratu lig. 8. 1. gloss. 9. n. 282. Couar. lib. 1. var. c. 18. n. 5. Rebuff. in tract. exemption. n. 207. & in declarat. arboris, n. 5. & de reprobat. testium. n. 101. Peregr. d. tit. 1. 1. sub n. 15. in fine, Azcued. l. 2. n. 8. tit. 8. lib. 4. noue recop.*
- 19 *Conueniri potest.* Tanquam reus necessarius, tunc enim potest esse in iudicio, ibique proponere omnes defensiones ad sui fauorem facientes, & quæ habent naturam exclusionis. Innocent. Ioan. Andr. Abb. & omnes in præfenti. Vnde potest opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, & excipere de pretio sibi non soluto, si conueniatur ad tradendam rem venditam, Bald. n. 8. in fine, & n. 10. in d. c. cum inter, de except. vbi Abb. n. 26. Dec. n. 64. Item potest excipere de nullitate, licet de illa agere non possit, Rot. decif. 7. de except. in nouis. Peregr. d. tit. 1. n. 11. & potest opponere exceptionem solutionis rei indicatæ, doli mali, iurifurandi, de non tuto accessu, potest obicere fori declinatoriam, & proponere exceptionem feriarum. Prædicta ego semper intelligerem quando excommunicatus non contemnit absolui, quia tunc nec auditur se defendens, Marfil. sing. 360. incip. *Apud legistas, Rebuff. in tract. except. n. 568.*
- 20 Sed vt reus voluntarius excommunicatus non potest esse in iudicio, quia in hac materia comparatur actor, & reus voluntarius, vt habent omnes in præfenti, Marc. Alter. d. lib. 2. disp. 3. c. 2. col. 4. lit. B. & ideo non potest egere remedio l. diffamari, C. de ingen. & manuiss. nec potest principaliter proponere querelam inofficiosi testamenti, & alia experiri veluti reus voluntarius. Voluntarium reum appellamus eum, qui ad causam non trahitur, sed iudicium aperit sibi viam ad contradicendum, & opponen-

dum, Bald. in c. cum inter, n. 1. de except. Sot. in c. sacris, n. 265. de sentent. excomm.

Declarata tamen quod quando excommunicatus contemnit absolui, non debet audiri, etiam si sit reus originarius & necessarius, vt per Gemin. in c. 1. n. 10. vers. & facit, de rescript. in 6. Felin. in præfenti n. 8. in 7. declar. Hyppol. de Marfil. sing. 360. n. 2. Petr. de Balf. in direct. elect. p. 2. c. 10. n. 2. Soar. de censur. d. sp. 16. sect. 4. interrog. 2. post princ. quos refert & sequitur Buratt. decif. 538. n. 5. & 6.

Et debet per alium in iudicio respondere. Ergo excommunicatus in casu, in quo potest esse in iudicio vt reus necessarius, non valet in eo defendere causam propriam, sed tenetur ad constituendum procuratorem, Imol. *hic* n. 2. Barbat. num. 8. §. 1. & 3. 1. Dec. n. 46. Alciat. n. 13. Soar. à Pace in præf. p. 1. n. 1. temp. 5. a. n. 5. 1. Auila de censur. p. 2. c. 6. disp. 6. dub. 2. Vgol. eod. tract. tab. 1. c. 16. §. 8. Quicquid contrarium, imo excommunicatum non esse cogendum simpliciter, seu præcisè constituere procuratorem, seu ipsum debere ex debito honestatis comparere per procuratorem, minus bene tenuerit, gloss. *hic verbo, conueniri, quam sequuntur Ioan. Andr. n. 3. Bald. n. 2. Bur. num. 8. & 9. Anchar. n. 2. & 3. Felin. n. 1. Abb. n. 3. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 8. n. 20. Soar. tom. 5. disp. 16. sect. 4. num. 6. Bonacina eod. tract. disp. 2. q. 2. puncto 7. n. 8. Mar. Alter. d. lib. 2. disp. 3. c. 2. col. 2. lit. C. nisi glossam & sequaces intelligamus, vbi non reperitur procurator saltem idoneus, aut quando requireretur de necessitate indultia principalis, & in similibus.*

In iudicio. Secus in extra iudicialibus, vt per Surd. 22 d. priuileg. 8. n. 13.

Ne videatur de sua malitia, &c. Notatur ad hoc quod in his, quæ respiciunt excommunicati præiudicium, non solum potest, sed etiam cogitur excommunicatus in iudicio comparere, ne contingat ipsum ex sua malitia commodum reportare, Abb. *hic* n. 5. Dec. n. 24. Innoc. in cap. exceptionem, sub n. 3. ad finem. de except. faciunt quæ Menoch. de arbitr. casu 182. n. 60. bene Anton. Ricciol. de iure personarum extra gremium Ecclesie existent. lib. 4. c. 32. n. 18. vers. decimo, vbi in vers. unde, hinc colligit excommunicatum posse cogi ad prosequendum iudicium plus, quam reus non excommunicatus, vult quod procedatur ad vltiora, & in vers. deducitur secundò, n. 29. pariter colligit excommunicatum cogi posse ad soluendum debitum, & implenda promissa in contractu, per textum c. si verè, in fr. de sent. excomm. & n. 30. cum Franc. Marc. decif. 868. n. 4. p. 2. resoluit contra excommunicatum posse fieri executionem, & n. 14. tenet excommunicatum contentum cogi iurare de calumniis, licet non possit iurare in defectum probationis, & n. 31. asserit excommunicatum cogi respondere sub iuramento positionibus, quia per talia iuramenta non acquiritur ius, sed præstantur ad convincendam malitiam.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus de omni crimine debet coram Ecclesiastico iudice conueniri, nec valet contraria consuetudo.
- 2 Canonici, & leges adiuvantur inter se.
- 3 Ius Canonicum in omnibus causis Ecclesiasticis, & illis annexis, in quibus veritur periculum anime, vel agitur de conscientia, & pia causa, semper est obseruandum.
- 4 Consuetudo non valet quod clerici in criminalibus apud secularem conueniantur.

647

CAP. Clerici. VIII.

Luc. III.

Clericus de omni crimine debet conveniri eodem iudice Ecclesiastico, & contraria consuetudo non praedictat Canonibus, quia Imperator dicit quod leges non dedignantur factos Canones imitari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Innoc. Anania, Butr. Imol. Bald. Panorm. Anchar. Hostiens. Felin. Dec. Barbat. Aretin. Alexand. de Nevo, Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Vinian. in *rationali secundi libri iuris Pontificij*, pag. 6. Alagona in *compendio iuris Canonici*, pag. 201. nouissime Ioan. de Valboa in *annuis academ. praefat.* Salmant. tom. 2. pag. 81. cum segg. remissive Ximen. in *concord. part. 1.* & 2. refertur ab Anton. August. collect. Decretal. lib. 2. tit. 1. cap. 2.

Quod leges nos dedignantur sacros Canones imitari. Notatur ad hoc quod Canones & leges adiuvantur inter se, Rebuff. in *tract. nomin. q. 5. n. 14.* & iurisdicatio Ecclesiastica, & secularis debent se ad invicem iuvare, Cou. *pract. c. 10. n. 1.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de favore clericorum reali*, §. 5. n. 47. Quando in decisionibus causarum attendendum sit ius Canonicum, vel Civile querunt Ordinarii in presenti, & resoluunt in omnibus causis Ecclesiasticis, & ut vocant, spiritualibus, & illis annexis, veluti iurispatronatus, matrimonialibus, usurarum, praescriptionum, iuramentorum, & similibus, in quibus vertitur periculum animarum, vel agitur de conscientia, & pia causa, semper ius Canonicum esse observandum, ut per Felin. in *cap. Ecclesia S. Mariae, n. 5. sup. de constitut.* Tiraq. *de privilegiis pie causae, privileg. 163.* Surd. *decis. 148. n. 9.* & *de alimentis, tit. 7. q. 29. n. 11. cum segg.* Menoch. *consil. 18. n. 11.* Azaved. *ad tit. 1. num. 17.* & 18. lib. 2. *nova recopil.* Camil. Borrel. in *summa omnium decis. tit. 13. de legibus, n. 82.* Perez in *proem. Ordinarum. q. 3.* Ordin. Regia Lusitan. lib. 3. tit. 64. in princip. & dicam latius ad cap. 1. de novi operis nunciat.

Canonibus ex aliqua consuetudine, &c.] Notatur ad hoc quod non valet consuetudo quod clerici in criminalibus apud saecularem iudicem conveniantur, ut per Couar. *pract. c. 31. n. 5.* Clar. in *pract. lib. 5. §. ult. q. 36. n. 3.* D. Barbof. in *l. Titia, n. 32. ff. solvo matrim. in l. si quis posteaquam, n. 212. cum segg. ff. de iudic.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. c. 12.* apud quos notabis rationem huius conclusionis, & respondere poteris objectionibus contra eam adduci solitis.

SUMMARIUM.

- 1 Index debet providere ut litigantes servent solemnitatem iuris.
- 2 Procuratorem sine mandato comparentem index ex officio repellere potest.
- 3 Capitulum sine consensu Praelati ad agendum, & defendendum admitti non debet.
- 4 Ecclesia regularis possunt esse Cathedralis.

CAP. Causam, quæ. IX.

Alexand. III.

Index ex officio providere debet ut litigantes servent debitas in iudiciis solemnitates. Colligunt ex

Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Butr. Bald. Anchar. Panormitan. Felin. Decian. Aretin. Barbat. Ioan. Monach. Alexand. de Nevo, Melch. Kling. Cujac. Vinian. in *rationali secundi libri iuris Pontificij*, pag. 7. Alagona in *compendio iuris Canonici*, pag. 201. nouissime Ioan. de Valbona in *annuis academ. praefat.* Salmant. tom. 2. pag. 81. cum segg. remissive Ximen. in *concord. part. 1.* & 2. refertur ab Anton. August. collect. Decretal. lib. 2. tit. 1. cap. 2.

Episcopi sui.] Collige ex text. Regulares Ecclesias itidem esse Cathedralis, neque enim ex sunt qualitates incompatibiles, ut post Card. bene docent Barbat. in *clement. 2. n. 32.* de elect. quo casu Episcopus ibi est loco Abbatis, ut probat text. in *c. nullus de elect. lib. 6.* & ponitur exemplum in hoc text. quem praeter ceteris explicat clarius Bonifac. VIII. (ut adducit etiam Cuiac. ibid.) in *Extravag. debent superioribus suis*, §. dudum. de officio Ordinarii, inter communes, multas quoque alias Ecclesias praeter Dulmen. de qua in presenti, quæ similiter sunt Cathedralis & Regulares in Anglia existentes refert Hostiens. in *princ.* & duas in Sicilia, Panormitana scilicet, & montis Regalis, commemorat etiam hic Abb. sub n. 8. *versic. & dic quod in Sicilia*, ubi notat in his Ecclesiis Episcopum esse loco Abbatis, nec ideo alium superiorem Regularem extare, qui sit caput Conventus, sed constitui unum corpus ex ipso Conventu & Episcopo. Competit igitur Episcopo omnimoda iurisdicatio in Canonicos suæ Cathedralis Abbatiales & Episcopales simul unitis potentis, ut loquitur Abb. in *presenti n. 10.* licet in his, quæ ad regulam pertinent, vicaria utatur potestate Monachi alicuius, tanquam melius versati in his, quæ regulam huiusmodi spectant, quæ fuit mens Ioan. Andr. & Gemin. in *d. c. nullus*, hincque dum visitat adhibet unum Regularem ad minus, ut in *d. Extravag. debent*, nec tenetur explicare an quod facit faciat magis ut Episcopus, quam ut Abbas, sic docet Panorm. hic sub eod. n. 10. *versic. & etiam puto.*

Vnde provenit quod in hac controversia non admittatur distinctio an procedatur in figura iudicii, vel secus, si enim idem est Episcopus & Abbas, & ex virtutes sunt unitæ, procul dubio talis distinctio est frustratoria, tenendumque est Episcopum quoniam modo procedere posse, ut bene firmatum fuit in Rot. *decis. 69. n. 6. p. 1. in recent.* etiam privative quoad alios Regulares, Rot. *decis. 121. n. 4. ead. p. 1.* etiam si mens sit separata, ut in *d. decis. 69. n. 4.*

Qui quidem status Ecclesie Regularis Cathedralis hanc præcipuam habet prærogativam, ut si qui clerici saeculares in ea sint recepti, vel recipiuntur pro celebratione Divinorum, teneantur ij celebrare officium Regulare, nec sunt admittendi ad saeculare pro evitando scandalo, ut optime docuit Vitalin. in *Clem. unic. sub n. 53. vers. eodem modo, de celebrat. Missar.* quem probavit Rot. *decis. 79. n. 3. d. p. 1. recent.* nec contrarium posset per Episcopum statui, ut ibid. num. 5. & dec. 84. per totam, eadem p. 1.

Provideas, &c.] Notatur ad hoc quod index ex officio potest repellere procuratorem sine mandato comparentem, gloss. verbo, absentia, in *fine, c. 1. de elect. lib. 6.* Duen. *reg. 264. vers. & circa*, Tiraq. in *l. si unquam, C. de renovandis donationib. verbo, reuertatur*, num. 345.

Cum auctoritate, & assensu Episcopi.] Notatur ad hoc quod Capitulum sine consensu Praelati ad agendum, vel defendendum admitti non debet, Tiraq. *de iurè mariti, gloss. 8. n. 70.* Perez *l. 1. o. gloss. 3. pag. 889. column. 1. in fin. tit. fin. lib. 4. Ordin.* Azaved. *l. 1. per text. ibi, num. 1. cum segg. tit. 2. lib. 4. nova recopil.* Et an Praelatus

Prælati sine consensu Capituli possit procuratorem constituere, dixi ad cap. edoceri 22 de re scripte.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus depositus incorrigibilis excommunicandus est, & successine anathematizandus, & si sic non respuerit, per iudicem secularem comprimendus est.
- 2 Verbum, Ordo, generaliter prolatus comprehendit etiam primam tonsuram.
- 3 Clericus deponitur pro furto.
- 4 Homicida deponitur.
- 5 Captus in periurio deponitur.
- 6 Crimina, que inducant depositionem, referuntur.
- 7 Incorrigibilis quis dicatur ostenditur.
- 8 Ecclesia quando dicatur non habere ultra quid faciat, ostenditur.
- 9 Incorrigibilis clericus, etiam nulla precedente degradatione propter incorrigibilitatem, potest puniri à iudice seculari.
- 10 Contemnere nihil aliud est quam aspernari, & non curare.
- 11 Doctores referuntur de degradatione agentes.
- 12 Clericus flagrans delicto reperiens potest capi, & incarcerari à iudice seculari absque metu excommunicationis.

C A P. Cùm ab homine. X.

Cælest. III.

- 1 **C**lericus deprehensus, & conuictus de facto homicidio, periurio, vel aliquo crimine, est deponendus à iudice Ecclesiastico, & si depositus fuerit incorrigibilis, debet excommunicari, & si crescit contumacia, feriat anathemate, & si contemnit, est comprimendus per potestatem secularem exilio, vel alia pena. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anch. Panorm. Butr. Bald. Felin. Decian. Host. Alciar. Aretin. Barbat. Henric. Alex. de Neno, Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viuian. in rationali secundi libri iuris Pontificij, pag. 8. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 202. & p. 3. repet. in iure Canonico ad secundum Decretal. librum, Hyppol. Riminald. nouissime Ioan. de Valboa in annuis academ. prælect. Salmant. tom. 2. pag. 85. cum seqq. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 2. Decret. lib. 1. tit. 1. c. 3.
- 2 **In quocunque Ordine constitutus.** Etiam in prima tonsura, Duen. reg. 99. vers. amplia 2. Xuar. in quest. maioratus, num. 34. Couar. prælect. cap. 32. n. 3. Cald. Pereira in l. si curatorem, C. de in integr. restit. verbo, lastis, n. 104. Viuian. tom. 1. communium opinion. lib. 1. tit. 2. num. 149. pag. 162. Nicol. Garc. de benef. part. 7. c. 1. n. 6.
- 3 **In furto.** Notatur ad hoc quod pro furto clericus deponitur, l. 61. tit. 6. p. 1. Maiol. de irreg. lib. 5. c. 28. n. 1. Bernard. & Salzed. in practica c. 93. in nouiss. impress. Aldrete de religiosa disciplina tuenda, lib. 2. c. 16. §. 1. num. 8.
- 4 **Vel homicidio.** Notatur ad hoc quod clericus homicida deponendus est, Socin. reg. 79. vers. quando fallit. Gregor. l. 61. verbo, homicidio, tit. 6. p. 1. Bernard. & Salzed. in pract. c. 97. n. 1. in nouiss. impress. Fatim. in praxi crimin. p. 5. q. 119. n. 46.
- 5 **Vel periurio.** Notatur ad hoc quod captus in periurio deponitur, d. l. 61. Clar. in §. periurium, n. 4. Ber-

nard. & Salzed. in practic. cap. 95. num. 1. in nouiss. impress. Fichard. & Soar. tom. 1. communium opinion. lib. 1. tit. 2. num. 151. & seq. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 12. col. 1094. Sayr. in clau. Regia, lib. 5. c. 9. n. 7. & 9.

Seu alio crimine, &c. Veluti adulterio, concubinato perseverante post monitionem, simonia notoria, stupro, incestu, delicto, quo quis permittit sua culpa suum Parochianum decedere sine Baptismo, & præterea aliis criminibus maximis, & atrocibus, quæ inferunt irregularitatem, Emman. Sà verb. depositio 2. Petr. Gregor. in partit. iuris Canon. lib. 4. tit. 5. c. 4. n. 4. Henriq. in sum. lib. 13. c. 55. §. 5. Bonacina de censuris, disp. 4. puncto unic. x. 6. Moneta de distribut. quotid. q. 17. n. 6. quos refero ego ipse de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 110. n. 10.

Incorrigibilis fuerit. Incorrigibilis dicitur, qui reuertitur ad priora delicta, & maiora, ac in eis perseverat post tertiam monitionem, vel differt iniunctam poenitentiam facere, aut fugam capit, & occultat se ea non peracta, Bernard. in pract. c. 141. n. 1. & 2. in nouiss. impr. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 87. p. 1. Aldrete de religiosa disciplina tuenda, lib. 2. c. 26. Ad effectum vero ut per potestatem secularem clericus indicetur, & comprimatur, ut hic text. habet, incorrigibilis dicitur, quando scilicet in gravi crimine deprehensus depositus fuit; deinde propter contumaciam excommunicatus, postea anathematizatus, & adhuc si in contumacia perseverauerit, & servata hac forma in præsentis text. præfinita, meminereque subsequenda expressa per iudicem Ecclesiasticum Curia seculari traditione, poterit talis incorrigibilis comprimi per secularem potestatem, ut tenentur Con. pract. c. 32. n. 2. vers. secundo est notandum, Clar. §. fin. q. 36. vers. sed queritur, Humad. l. 65. no gloss. 8. n. 7. vers. tertio fallit, tit. 5. p. 1. Fichard. & Bonacol. tom. 1. communium opinion. lib. 1. tit. 11. n. 58. pag. 193. Cened. ad Decret. collect. 27. n. 12. Salzed. & Bernard. c. 142. addit. 1. in nouis Menoch. de arbit. casu 41. §. num. ult. qui rectè aduertit in hoc text. fictam dari degradationem, Aldrete de lib. 2. c. 25. a. n. 12. & alij per me citati d. alleg. 110. n. 14. cum seqq. & præcipue aut. 16. bene Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de favore clericorum personali, §. 6. latè Carol. de Graffis de effectibus cleric. effect. 1. n. 798. cum multis seqq. Sigism. Seacc. de iudic. lib. 1. c. 11. a. n. 62.

Cum Ecclesia non habeat ultra quid faciat. Intellige quando adeo protervi sunt clerici, ut Ecclesia eos anathemate, aut districtione personarum deprimere non possit, tunc enim cum ultra quid faciat nihil possit, Regum, & Principum imperio opus est, ut potentes potenter arma patiantur, ita Franc. Molin. de brachio seculari, c. 18. n. 71. vbi u. 70. reprobat Oldradi, & Feder. interpretationem illam ad hunc text. ut scilicet Ecclesiastici præter suas excommunicationum penas in executionibus nihil amplius possint, nisi eos intelligamus cum familia Episcopi armata non sufficiat.

Per secularem comprimendus est. Notatur ad hoc quod clericus incorrigibilis, etiam nulla præterente degradatione propter incorrigibilitatem potest puniri à iudice seculari, ut per Carol. de Graffis de effectibus cleric. effect. 1. num. 797. Contra Soar. de censuris, disp. 22. sect. 1. num. 9. Sayr. eod. tract. lib. 3. cap. 19. num. 5. Aegid. de Conink. de sacram. & censur. disp. 14. dub. 15. num. 19. Ambrosin. de immuni. cap. 17. num. 28. existimantes non improbabiler clericum incorrigibilem minime amittere privilegium fort absque alia declaratione, & degradatione. Non tamen ad eius requisitionem etiam pro enormissimo crimine clericus

clericus est degradandus. Clār. §. fin. q. 36. D. Barbof. in l. si posteaquam, ff. hoc tit. n. 2. 46. cum seqq. sed ex officio iudex Ecclesiasticus degradare debet, Curiaque seculari tradere si enormitas criminis id exigat, vt per secularem puniri valeat, Gam. de Sacramentis praestandis ultimo supplicio damnatis q. 5. n. 28. Nanar. in cap. non dicatis 12. q. 1. n. 92. ad finem, quando scilicet sumus in criminibus degradationem meritis, & sic extra terminos incorrigibilitatis, de qua in hoc text. tunc enim necessarium est vt clericus puniri valeat per secularem, quod deponatur, actualiterque degradetur, ac traditio seculari Curiae subsequatur, ita ego ipse d. alleg. 110 n. 17.

10 Contempnit, Contemnere nihil aliud est quam aspernari, & non curare, vt per Mascard. de probat. concl. 433. n. 5. & n. 4. tenet quod contemnere probatur qui monitus pertinaciter se ingerit.

11 Cetera de degradatione, & quod duplex sit, vide apud Perez l. 3. tit. 4. lib. 8. Ordin. & in rubr. tit. 9. eod. lib. 8. Fichard. & Bonacol. tom. 1. commun. opinio. lib. 1. tit. 2. n. 141. cum seqq. Eymeric. in director. Inquisit. p. 2. q. 46. vbi Penia commento 46. & 49. Henric. in summ. lib. 1. c. 5. Zerol. in praxi Episcop. verbo, degradatio, Mar. Alter. de censuris, tom. 2. disp. 2. c. 1. vers. degradatio, Farin. in praxi crimin. q. 8. n. 72. Carol. de Grassis de effectib. cleric. effect. 1. a. n. 814. Moneta de distribut. quotid. q. 17. a. n. 1. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum personali, §. 10. a. n. 3. plures per Cened. ad Decret. collect. 69. n. 3. Illud tamen adnotare oportet quod Episcopus non potest venire ad actualem degradationem clerici, neque eum tradere Curiae seculari, nisi in casibus à iure Canonico expressis, videlicet, pro crimine haereticis, cap. abolendam, §. praesenti, de haeret. c. 1. c. super, eod. tit. in 6. Pro falsificatione literarum Apost. cap. ad falsarium, de crimine falsi. Pro crimine insidiarum contra Episcopum, cap. si quis Saacerdotium 11. q. 1. Pro incorrigibilitate, cap. cum non ab homine, de iudic. Pro crimine assassini, cap. 1. de homicid. in 6. Et ex nouo iure pro crimine nefando ex constitutione sanctae memor. Pij V. Et pro celebratione Missarum ab illis, qui non sunt Presbyteri, ex constitut. felicis mem. Clementis VII. Ita Rot. in Lucana iurispatronatus 8. Iunii 1607. coram R. D. meo Coccino Decano, impressa per Viuiam. post praxim iurispatron. decis. 107. in fine. Et pro delicto fabricationis, vel tonsionis, aut adulterationis falsae monetae, ex constitut. S. D. N. D. Urbani VIII. incip. In suprema sub dat. Ibid. Nouembris 1627.

12 In gloss. Deprehensus, 1. ibi, Sed etiam per laicos potest comprehendi clericus in ipso facinore. Notatur ad hoc quod clericus in flagranti delicto repertus potest capi, & incarcerari à iudice seculari vt ad suum iudicem ducatur, absque metu excommunicationis, Auendan. de exequend. mand. p. 1. c. 22. n. 1. vers. item, Anton. Gom. var. tom. 3. c. 4. n. 4. Bernard. & Salzed. in pract. c. 135. in nouiss. impress. Azened. l. 9. n. 4. tit. 3. lib. 1. & l. 5. n. 9. & 11. tit. 3. lib. 4. nouae recop. Perez l. 17. & 12. gloss. 1. pag. 140. col. 1. tit. 14 lib. 2. & l. 4. gloss. 1. col. 2. in fine, tit. 8. lib. 8. Ordin. Parlad. p. 3. differ. 9. §. 3. a. princ. Oliban. de iure fisci, c. 14. n. 14. Farinac. in praxi crim. p. 1. q. 21. n. 141. cum multis seqq. Modern. de iurisdic. p. 4. casu 42. Camil. Borrel. de Regis Cathol. praestantia, c. 71. n. 185. & 186. & in summa omnium decis. tit. 3. de foro comp. n. 126. In flagranti enim quis deprehendi dicitur quando nec fugere nec inficiari potuerit, Menoch. conf. 82. n. 179. Anton. Monach. Lucensi decis. 38. n. 2. Vide quae eleganter tradit parens meus in com. ad Ordin. Regiam l. 2. tit. 1. §. vlt.

S V M M A R I V M.

- 1 Sciens succedens in vitium potest conueniri per rescriptum impetratum contra violentum, & n. 2.
- 3 Declaratur text. in praesenti, & n. seqq.
- 7 Decretalis epistola vim constitutionis habet.

CAP. Quia. V. XI. Caelest. III.

Succedens sciens in vitium potest conueniri per rescriptum impetratum contra violentum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Bald. Panorm. Butr. Barbat. Felin. Dec. Alciar. Aretin. Alexand. de Neno, Melch. Kling. Cujac. Viuiam, in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 8. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 202. nouissime Ioan. de Valboa in annuis academ. praesent. Salmat. pag. 103. cum seqq. remissimè Ximen. in concord. part. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 1. c. 4.

Præceptor quidam primarius Conimbricensis textum hunc intellexit in rescriptis realibus, qui in successorem transeunt, non verò in personalibus, sed plenius vide de illius intellectu Morlam in imperio iuris Civilis, p. 1. tit. 2. q. 21. n. 5. Anton. Fuertes Canon. l. 1. lib. 3. c. 4. Quatenus verò probat interdictum, Vnde vi, competere non solum contra spoliante, verum etiam contra successorem aduersari videtur text. in cap. cum ad sedem, cum similibus. infr. de restit. spoliat. nisi text. in praesenti intelligamus quodcumque nullum est medium contra spoliante, vel eius heredem, tunc enim successor in beneficio potest interdicto, Vnde vi, conueniri, cum à te 7. iuncta gloss. vlt. de vi, & vi armata, ibi, nisi forte cum fueras non soluendo, ita Ximen. Tolet. in concordantiis super hunc text. p. 1. Anton. Fuertes d. lib. 3. c. 5.

Sed adhuc difficilis remanet hic text. variòque patitur intellectus dum admittit rescriptum contra prædecessorem obtentum ratione spoliij comprehendere etiam successorem in beneficio, quasi non diuersa persona sit, contra text. in cap. P. & G. de officio deleg. de quo opponit gloss. hic vers. sed contra, vbi in fine respondet successorem in hoc text. non conueniri virtute primi rescripti, sed potius ex nouo mandato Papae, vt videtur probari in hoc text. ponderando verbum, precipimus, sequitur in praesenti Dec. n. 4. & adiunatur hic intellectus, quia ex originali relato tom. 3. Concil. inter alia Alex. 11. tit. de spoliatis restituend. c. 9. vbi pro verbo, precipimus, de quo in hoc text. inueniuntur illa verba, volumus, & precipimus, quod quidem verbum, volumus, ius nouum denotat, docet gloss. fin. in Clem. 1. de rerum permut. Sed iste intellectus defendi nequit, quia verius est in illo text. R. fuisse conuentum virtute primi rescripti contra G. & probatur in verbo, precipimus, vbi Romanus Pontif. refert se ad primum rescriptum, arg. c. literis 39. de rescriptis, & quia Epistola Decretales sunt declaratoriae iuris communis, & non continent noua præcepta, ex text. in c. in causis 19. de re iudic. & in c. ex multa, de voto, gl. fin. in cap. consultationi, de tempor. ordinat. & ita cum mysterio fuit ab hac Decretali sublatum verbum, volumus, de quo in originali, ne prima facie videretur inducere nouum præceptum; & istum intellectum assignauit gloss. hic, verbo verum est, est communis, teste Dec. hic n. 4. Rip. in cap. sapè, de restitut. spoliat. Corral. in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 50. ff. de acquir.

acquir. possess. Gom. in reg. de trienniali q. 11. in fine, & facit hic text. ibi, mediante ratione.

4 Quare alij respondent ideo successorem conveniri in hoc text. ex rescripto impetrato contra predecessorem, quia successor in beneficio succedit in vitiosa possessione scienter, & ratione violentie beneficium mansit affectum, & transit cum illo vicio in successorem, & hac ratione successor censetur eadem persona cum antecessore, ex text. in l. viia, C. de acquir. possess. & in §. furina, l. i. tit. de rescript. gl. in c. scire 2. q. 1. quam commendat Felin. in c. prudentia, §. 7. de officio deleg. Et pro hoc intellectu pondero originale huius text. ubi pro verbo, *ingressus*, de quo hic ponitur verbum *intrusus*, quod sonat vitium & malam fidem, ut in c. iam dudum, in fine de prob. & in c. avaritia, de elect. l. 6. Sed hic intellectus convincitur, quia nullibi tantum repetitur à lege, ut ille, qui in vitium alterius succedit, censetur eadē persona, & sine lege hæc fictio induci nequit. l. si forte, vbi Bart. ff. de castrensi pecu. Menoch. de prescript. l. 1. prescript. 9. n. 19. Deinde confunditur ex c. sepē, de rescript. spol. dum contrahente scienter & vitiosum successorem novum remedium cōcedit abrogato iuris rigore, ut patet ibi, *sanctum*, & c. & tamen si ipse successor una persona cū predecessore esset, absque dubio competeret remedium possessorium, quē admodum contra hæredem, ut in l. 1. §. ult. ff. de vi & vi arm. Menoch. l. recuper. n. 157. Convincitur deniq; ex d. §. furina, qui loquitur in possessore bonæ fidei, & tamen res vicio affecta transit cū illo vicio in successore, & ideo cū mysterio in hoc text. pro verbo, *intrusus*, de quo in originali, fuit positum verbū, & *ingressus*, ad denotandum quoddā etiam si succedat quis bona fide in re affecta vicio, procedit hic text. Nec obstat d. l. viia, quia dū probat vitium violentie transire in quemcumque successorem, procedit solum quoad impediendam longi temporis præscriptionem, ut in d. §. furina, & in aliis male fidei. C. de prescript. longi temporis, docent Rip. in d. c. sepē n. 49. Corral. in d. §. nihil commune n. 114. Menoch. remed. l. 6. recuper. n. 62.

5 Verus igitur intellectus duplex assignari potest. Primus est in eo rescripto comprehendendi etiam successorem in beneficio, quia fuit reale directum principaliter in rem, vel causam, de qua agebatur, non contra certam personam, sed tantum ad spoliū illud reponendum, & ex eo fit ut quemcumque successore comprehendat. Nec obstat quod text. in principio facit mentionem de persona spoliatoris, & sic videtur dirigi in personas, & esse personale; quia responderetur non ex eo dici personale rescriptum, quod certe personæ mentio facta sit, nisi fiat in concessione ipsius, & cum conceditur simpliciter ad restitutionem, licet personam designet, reale censeri debet.

6 Secundus tenet rescriptum de quo in hoc text. extendi ad successorem secundum vim comprehensivam, pro cuius rei declaratione præsuppono, quod in rescriptis ad lites consideratur duplex vis, comprehensiva scilicet, & extensiva, & dicitur vis comprehensiva, quando rescriptum extenditur ad illa, quæ comprehenduntur sub ipsius verbis, ut comprehenduntur personæ non expressæ in rescripto sub clausula illa, & quidam alij, ut in c. sedes de rescript. & in c. 2. cod. tit. lib. 6. vis autem extensiva dicitur quando agitur de extendendo rescriptum de re ad rem, vel de persona ad personam non comprehensam sub verbis rescripti, ut in terminis c. Rodulphus, & c. fin. de rescript. & d. c. P. & G. de officio deleg. Quibus præsuppositis rescriptum ad lites, quantum ad vim comprehensivam non esse stricti iuris, sed latè posse interpretari, ut extendatur ad ea, quæ comprehenduntur sub verbis rescripti proprie, seu latè sumpto vocabulo, sed quantum ad vim extensivā esse stricti iuris, &

Tom. I.

strictè interpretanda, ut in c. edoceri, de rescript. & in c. dilecti, de foro compet. docet Innoc. in c. Episcopus, de rebus Eccles. non alien. sequuntur Abb. n. 1. Barbat. n. 4. & communis ibi, idem Abb. hic in fin. Felin. in rubr. de rescript. n. 1. Beron. in d. c. Episcopus, n. 10. qui dicit magis communem licet Barbat. in d. rubr. de rescript. n. 4. dicat communiter reprobari Innocentium. Vnde cum ille, qui succedit in beneficium, quasi succedat in vitium, ut in d. c. sepē, gloss. 2. in c. denique 7. q. 1. quam dicit singularem. Felin. in c. prudentiam, §. sexto, n. 16. de officio deleg. meritò extenditur rescriptum ex vi illa comprehensiva ad successorem in vitium.

In gl. Sicut vnicuique, & decretalis epistola vim constitutionis habet, vbi Con. var. l. 4. c. 16. n. 6. versum Decret. epist. Roch. in prefat. ad c. ult. n. 8. sup. de consuet.

S V M M A R I U M.

- 1 Papa solus cognoscit de dubiis privilegiorum Sedis Apost. & non inferior.
- 2 Privilegij pro declaratione recurrendum est ad concedentem, intellige prope in n. 3.
- 4 Conc. Trid. quæ interpretatio sit prohibita ostenditur.
- 5 Papa potest esse iudex in sua causa.
- 6 Princeps non recognoscens Superiorem, est competens iudex in causa inter se ipsum, & subditos.

C A P. Cū venissent. XII. Innoc. III.

Papa solus per se, & nō per alios cognoscit de causa seu de dubiis privilegiorum Sedis Apost. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. And. Innoc. Anan. Butt. Imol. Bald. Panor. Anch. Host. Felin. Dec. Barb. Alex. Alex. de Neuo, Henric. Melch. Kling. Cujac. Viu. in ration. secundi libri iur. Pontif. pag. 9. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 102. remissimè Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. c. 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 1.

Collige ex text. pro declaratione privilegij Sedis Apost. recurrendum esse ad Papam, qui illud concessit, & pari ratione ad Regem, siue Principem concedentem, Ruin. conf. 38. n. 8. vol. 1. Greg. l. 2. vers. quando accipere. ut l. p. 2. & l. 2. gl. 1. n. 18. p. 1. l. 6. tit. 1. l. 4. noua recog. Cot. in memor. verb. privilegium, pag. 706. Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 1. §. 1. n. 1. & 2. Guttier. pract. l. 3. q. 8. n. 2. Garc. Girond. in tr. de priuilegiis seu exempt. explic. n. 83. Gail. lib. 1. obseru. 1. n. 7. latè Erasim. à Cocher. de iurisdict. Ordin. in exemptos. lib. 2. q. 13. Surd. conf. 558. n. 6. Card. Mant. de iurisd. & ambig. conu. l. 2. tit. 1. n. 55. & seq. Eius enim est interpretari actum, cuius est condere, seu actū facere Dec. conf. 34. n. 8. cū seqq. vol. 5. Gut. pract. l. 3. q. 18. n. 3. Alder. Mascard. de gener. stat. interpret. concl. 1. n. 146. Menoch. conf. 3. n. 22. & conf. 684. n. 3. Surd. conf. 48. n. 18. Io. Garc. de nobilit. gl. 1. §. 1. n. 2.

In gl. Iudicari ibi, dicas quod hoc habet locum cum verba obscura sunt, & ambigua, & c. Aduertendum maxime est pro declaratione privilegij Sedis Apost. vel sacrorū Canonum ad solum Roman. Pont. esse recurrendū, quando scilicet declaratio debet fieri iudicialis, & generalis, propter verba adeo obscura & ambigua, ut certus intellectus dari non possit, quia hoc casu de intentione Pontificis, siue Principis nemo alius adiri potest siue cognoscere, quā Princeps, Oldr. conf. 240. Coch. d. q. 13. n. 1. & de hac interpretatione intelligenda sunt verba, quæ apponunt Pōtifices in suis constitutionibus Pontificalibus, quando dicunt quod nemini liceat ipsas aliter interpretari, vel quod sit sublatā potestas aliter diffiniendi, interpretandi, & determinandi, & c. Itē & verba Bullæ Pij I V. incip. *Benedictus*, prohibētis commentarios, & interpretationes super S. Con-

Tit. I.

Ecclij Tridentini decretis in lucem edi, in illis verbis, *Sibi*, Si cui verò in eis aliquid obcurius dictum, & statutum fuisse, eamque ob causam interpretatione, aut decisione aliqua agere visum fuerit, ascendat ad locum, quem Dominus elegit, ad Sedem videlicet Apostolicam, &c. At verò pro declaratione doctrinali sufficit Doctor, Prælatus, siue index inferior, Sylvest. verbo, interpretatio, q. 1. optime Ludon. Miranda in man. Pral. tom. 2. q. 26. art. 10. & late ostendi in prologo apologico meorum remiss. ad varia loca S. Conc. Trid. Nulla enim sectandam verum sensum & iuri consonum interpretatio est prohibita, sed illa tantum, quæ propter arduam difficultatem peculiari ipsiusmet constituentis, declaratione eget. Caslan. ad consuet. Burgund. rubr. 2. §. 2. in princ. n. 1. Perez in proemio ad leges Ordin. q. 2. Bart. in l. omnes populi, q. 6. vers. tertio loco, n. 65. ff. de iustit. Valasc. conf. 41. n. 7.

In ead. gloss. libi, sed dic quod Papa potest esse index in sua causa. Vide Menoch. de arbit. casu 458 n. 60. Pegrin. de iure fisci, l. 1. tit. 2. pag. mihi 15 n. 31. Surd. de aliment. tit. 4. q. 18. n. 71. Cabed. Lusit. decis. 76. n. 2. p. 2. Corralesco in explic. ad aliquas leges recop. c. 9. n. 80. Sic etiam Rex, seu quilibet alius Princeps non recognoscens Superiorem, est competens index in causa inter se ipsum, & subditos, Aretin. & Dec. in c. 1. n. 8. de probat. Marant. de ordine iudic. tit. de appell. n. 34. Socin. conf. 121. n. 16. vol. 1. Nauar. in nouit. not. 3. n. 47. hoc tit. Surd. conf. 47. n. 4. & conf. 50. n. 8. Trentacinq. var. res. lib. 2. tit. de iudic. ref. §. à n. 1. Peregr. d. tit. 2. num. 32. Carroasco d. c. 9. n. 79. Eodem modo Prælatus potest esse index in causa suæ Ecclesiæ, Felin. hic n. 7. Capyc. decis. 137. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verbo, Episcopus, pag. 155. vers. 34. Rota decis. 361. n. 1. diuersi. Bellet. disquisit. cleric. pag. 378. n. 36. Surd. conf. 50. Rebuff. in tr. de reprob. testium, n. 16. vers. intellige, vbi hoc limitat, si fuerit quæstio de bonis suæ mensæ, vel vbi commodum venerit sibi applicandum, Abb. in cap. venerabil. n. 4. de cens. lib. Et de republ. libera. Menoch. casu 263. n. 7. Medices de legibus, p. 1. q. 21. n. 4.

S V M M A R I V M.

- 1 Index Ecclesiasticus potest per viam denuntiationis Evangelicæ, seu iudicialis, procedere contra quemlibet peccatorem etiam laicum, maxime ratione periculi, vel pacis fractæ.
- 2 Futura solus Deus agnoscit.
- 3 Doctores referuntur de correctione fraterna agentes.
- 4 Publicanus est pessimum genus hominum.
- 5 Peccati ratione etiam venialis subiicitur laicus Ecclesiastico iudicio.
- 6 Iuramentum pacis frangens subiicitur Ecclesiastico iudicio.
- 7 Consuetudo parificatur privilegio.
- 8 Lex cum est abrogata, poenam sustinet recitator, & auditor.

C A P. Nouit. XIII.

Cognoscere de quocunque peccato spectat ad Papam, præcipue de periculis, & fractione pacis publicæ, & corripere quemlibet peccatorem etiam Regem, vel Imperatorem, seruata præsertim prius correctione Evangelica, tunc non dicitur derogare iurisdictioni Principum, nec cognoscere de feudis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bald. Panorm. Anch. Hoff. Henric. Felin. Dec. Aretin. Barbar. Butr. Alex. de Neuo, Melch. Kling. Cujac. Viu. in ration. secundi libri

iuris Pontif. pag. 9. Magon. in compend. iuris Canon. pag. 203. nouissime Ioan. de Valboa in annuis academi. prælect. Salmant. tom. 2. pag. 106 cum multis seqq. remissis. Calal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. & repetitionum fecit Nau. tom. 4. suorum operum, & p. 1. rep. in iur. Canon. ad 2. Decret. lib. aliam edidit Ioan. Quintinus, refertur ab Anton. August. collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 1. c. 3.

Qui nihil ignorat. Notatur ad hoc quod solus Deus Opt. Max. futura agnoscit, Perez l. 9. gloss. 1. tit. 1. col. 1. lib. 8. Ordin.

Si peccaueris in te frater tuus, &c. De correctione fraterna vide Sylvest. & alios Summistas verbo correctio. Adrian. in quaest. de correctione fraterna, Sor. de tegendo secreto memb. 2. q. 1. cum seq. Morlan. in emporio iuris, p. 1. tit. 2. q. 1. Iacob. de Grassis in aureis decisionib. p. 1. lib. 2. c. 69. Fr. Bernard. in tr. de correctione fraterna, Nau. in repet. huius text. notat. 4. & in man. c. 24. n. 11. cum seq. Gerson. p. 2. tit. de correct. fraterna, Philarch. de offic. Sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 4. c. 14. Sanch. in præcept. Decalog. tom. 2. lib. 6. c. 18. n. 40. cum seqq. Thom. à Ies. v. de Regul. visit. tract. 1. c. 6. & 7. cum seqq. Ceual. comm. contra comm. q. 573. Ioan. Baptista Costa de remediis subdit. remedi. 14. Miranda tom. 1. de ordine iudic. q. 9. art. 1. Fr. Hieron. Roder. in compend. q. Regul. res. lib. 36. de correctione fraterna Evangelica.

Sicut ethnicus, & publicanus. Ergo publicanus est pessimum genus hominum, vt per Tiraq. de nobilit. c. 34. n. 32.

De quolibet mortali peccato corripere. Ratione enim peccati subiicitur laicus Ecclesiastico iudicio, Steph. Grat. discept. forens. c. 154. n. 25 cum seqq. quem refero ego ipse de offic. & potest. Episc. p. 1. alleg. 82. n. 17. nam de peccato non potest agnoscere secularis index, quia eius cognitio spectat ad solum iudicem Ecclesiasticum, non solum post peccatum commissum, sed etiam antequam committatur, vt eniteatur, Hoff. in c. 1. n. 3. de offic. Ordin. Abb. in c. cum sit generale, hoc tit. n. 18. vers. item statuit, & in c. ex literis 2. n. 4. & 10. de sponsal. quos refert, & sequitur Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de favore cleric. reali, §. 2. n. 19. & ideo vbi agitur de peccato, lex Canonica seruanda est, vt dixi ad c. clerici 8. sup. hoc tit. quod procedit, etiam si agatur de solo peccato veniali, Alciat. hic n. 19. & in c. cum contingat n. 5. infr. de iur. & lib. 5. paradox. c. 3. Surd. de alimentis, tit. 7. q. 29. n. 12. Ego ipse d. tr. de offic. & potest. Episc. p. 8. tit. 3. c. 2. n. 97. vbi respondeo ad hunc text. qui videtur ad hoc requirere mortale peccatum.

Fuerint pacis fœdera, &c. Notatur ad hoc quod frangens iuramentum pacis subiicitur Ecclesiastico iudicio, gloss. fin. eod. 2. in med. in l. 1. tit. 1. 2. lib. 2. legum fori, vbi habetur quod ea ratione Summus Pontifex fuit index hinc inter laicos, quia agebatur de pace fracta, Abb. in præsent. n. 49. & in c. cum sit n. 28. infr. de foro compet. vbi etiam Felin. n. 19. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de favore clericorum reali, §. 5. n. 75. Ego ipse d. tract. de offic. & potest. Episc. p. 5. alleg. 79. n. 7. tum etiam, quia contentio, de qua in hoc text. orta erat inter Principes alium non habentes superiorem nisi Summum Pontificem; & ideo nil mirum si in ea ipse se iudicem competentem pronuntiet, per ea quæ Carrasco in explicat. aliquas leges recop. c. 19. n. 81. & ego ipse d. tract. de offic. & potest. Episc. p. 1. tit. 3. c. 2. n. 102. & n. 50.

In gloss. iurisdictionem 1. De materia huius glossæ egilata d. c. 2. n. 19 cum multis seqq.

In gloss. Consuetudinem, ibi, Nota quod consuetudo parificatur privilegio. Vide Perez l. 1. gloss. 1. pag. 137. tit. 6. lib. 3. Ordin. & l. 1. gloss. 4. tit. 1. eod. l. 3. Kirichou. tom. 1. comm. opin. lib. 1. tit. 4. n. 1. pag. 167.

In

In glos. Quicumque ibi, cum hac lex sit abrogata, pnam sustinet recitator, & auditor. Vide Palat. in repet. cap. per vestras, notab. 1. §. 26. n. 4. ad fin. Marc. Anton. in princ. insti. de testam. Tiraq. in 19. cessante causa, p. 1. n. 128. & segg. Marant. disp. 8. n. 14. Rebuff. ad l. 102. ff. de verborum signif. pag. 430.

S V M M A R I V M.

- 1 Persona principalis per se non per Advocatum debet factum proponere in iudicio, nisi sit indiscretus, & n. 2.
- 3 Positionibus respondere admittitur procurator, vel Advocatus quando principalis esset homo simplex.

C A P. Pastoralis. XIV.

1 Principales personae per se ipsas factum proponere debent, & non per alios, nisi sint indiscreti. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zab. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Innoc. Bald. Panor. Felin. Dec. Butr. Anchar. Host. Barbat. Aretin. Anah. Alex. de Neuo, Henric. Melch. Kling. Cujac. Viu. in ration. primi libri iuris Pontificij, pag. 10. Alagon in compend iuris Canon. pag. 203. nouissime Ximen. in concord p. 1. & 2.

2 Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt l. 23. tit. 11. p. 3. vbi glos. 8. Hippol. sing. 252. & in l. de unoquoque, n. 50. ff. de re iud. Perez. l. 8. gl. 1. ante fin. tit. 3. lib. 2. Ord. Unde euenit quod licet principalis, & non eius procurator, aut Advocatus debeat respondere positionibus, tamen si principalis esset homo simplex, & grossus, in quo esset praesumptio, quod de leui, caperetur in respondendo, tunc ad respondendum dictis positionibus admitti potest eius procurator, aut Advocatus, vt per Hippol. sing. 450. n. 2. Azin. in praxi Florent. §. 19. c. 18. n. 4. Menoch. de arbitr. cas. 193. n. 4. & conf. 194. n. 77. Malc. de probat. conc. 1179. n. 56. Perez. l. 1. tit. 4. l. 3. Ord. pag. 549. quicquid contrarium in praxi obseruari dicat Gutier. pract. lib. 1. §. 59. n. 2. & ad mulieres extendat Ioseph. Ludou. Pernf. decis. 81.

Illud notabile est quod ad respondendum positionibus mandatum indiuiduo requiritur ad sic & sic respondendum, nec sufficit speciale. Menoch. conf. 84. n. 68. Honded. conf. 66. n. 72. lib. 1. Rot. decis. 779. num. 3. p. 2. recent. Admittitur tamen procurator cum generali tantum mandato ad respondendum positionibus quando dominus est absens, vt de facili haberi non possit. Theaur. decis. 17. n. 3. & 4.

S V M M A R I V M.

- 1 Actio, & intentio si sunt ineptae, vel sola intentio, debet resu absoluti ab instantia iudicij, iterum tamen actor audietur si apte egerit.
- 2 Libellus ineptus quis dicatur, remissiuè.
- 3 Lite contestata super vno libello priori mutato partes ad alium descendere non poterunt.
- 4 Libellum vnum offerens, & postea ante litem contestatam alium dans pro emendatione, desistens à primo, non videtur desistere à tota causa.
- 5 Declaratur text. in l. posteaquam, C. de pactis.
- 6 Agens ex certa causa non obtinet ea non probata, licet aliam probet.
- 7 Conuentum reum quando constat possidere antequam actor probaret suum dominium, tunc reus ipse absoluitur.
- 8 Confessoria actio datur ei, qui non possidet.
- 9 Confessoria possessori etiam competit.
- 10 Possessio an amittatur per sequestrum, ostenditur.

Tom. I.

C A P. Examinata XV.

Actor quando proponit suam actionem, vel intentionem inepte, v. g. si velit probare quod in patronatus possidebat tempore, quo Ecclesia iurispatronatus erat apud tertium sequestrata, tunc reus absoluitur, sed si actor iterum apte agat, reus tenetur respondere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Butr. Bald. Anch. Panor. Felin. Dec. Aret. Barbat. Henric. Alex. de Neuo, Melch. Kling. Cujac. Viu. in ration. secundi libri iuris Pontificij, pag. 21. Alagon in compend iuris Canon. pag. 203. remissiuè Ximen. in concord p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decretal. sub tit. de confirmat. utili, c. 1.

Es ineptam.] Ineptus libellus quis dicatur, vide Camil. Borrel. in iurina omnium decis. tit. 49. de libello, n. 41. cum multis segg. quem citat parens meus in remiss. ad Ordin. Regias Lusit. lib. 3. tit. 20. §. 1. n. 15.

Quia cum testes induxeris, & c.] Ergo lite contestata super vno libello priori mutato partes ad alium descendere non poterunt, l. edita, C. de edendo, Tiraq. de retractu, tit. 2. §. 1. glos. 5. n. 3. Soc. reg. 89. fallent. a. Rebuff. in comment. ad l. 8. vers. 10 ff. de verb. signif. Donel. comment. in iuris Civilis, lib. 23. c. 5. Malcard. de probat. concl. 347. n. 18. Steph. Grat. de script. forens. c. 118. n. 52. & 58. Ioseph. de Sesse Arag. decis. 126. n. 26. Soar. à Pace in pract. tom. 3. in initio, n. 7. & 8. Cardos. in praxi iudicum, & advocat. verbo actio, n. 1. Christoph. à Pace in scholiis ad leges styli, l. 1. schol. 7. Bernard. Muscatel. in sua praxi aurea Civilis Regni Neap. p. 1. glos. petitur, n. 50. Camil. Borrel. d. tit. 49. à n. 95. optime D. Barbof. in l. non potest videri, n. 28. ff. de iud. Si verò qui offerat vnum libellum, & postea ante litem contestationem offerat alium pro emendatione, desistens à primo, optime facit, nec ex hoc videtur desistere à tota causa, vt in terminis resolunt Felin. in c. significantibus, n. 7. de libelli oblat. Cennall. communium contra commun. §. 8. n. 5. D. Barbof. in l. non potest videri, n. 31 ff. de iudic. Nec aduersatur l. posteaquam, C. de pactis quia vel agit de renuntiatione litis, non verò de subrogatione secundi libelli in locum primi, retenta eadem causa; vel loquitur de lite contestata, quia lis mota dicitur postquam litis contestatio facta fuerit, c. ex parte 30. de verborum signif. Marant. de ordin. iudic. p. 5. n. 64. Cabed. Lusit. decis. 15. n. 10. p. 2.

Vnde intentionem tuam, & c.] Notatur ad hoc quod agens ex certa causa non obtinet ea non probata, licet aliam probet, similis text. in l. habebat, ff. de insti. actio. Tiraq. in fine retractus, à n. 99. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 3. c. 3. n. 28. Gam. Lusit. decis. 332. incip. in causa, n. 2. Et si causa, quae probatur, non fuit deducta, non videtur quod valeret probatio, quasi extra articulos, ex recepta doct. Baldi in l. 1. n. 4. C. vt in poss. legat. Gutier. pract. lib. 1. §. 100. n. 7. Valasc. de iure emphyt. §. 6. n. 11. Pinel. d. n. 28. vbi n. 32. aduertit quod actori manet saluum ius agendi postea ex alia causa idonea.

Absoluentes eosdem, & c.] Notatur ad hoc quod quando constat conuentum non possidere antequam actor probaret suum dominium, tunc reus absoluitur. D. Barbof. in l. si constante, §. ult. num. 4 ff. soluto matrim. Si postea reus possidere coeperit, actor iterum agere poterit, nec submouebitur actione rei iudicatae, Tiraq. de retractu lig. §. 8. glos. 7. n. 4. vbi n. 3. quod victus ob ineptam actionem potest ad aptam redire, D. Barbof. in l. si cum dotem, in princ. n. 45 ff. soluto matrim.

H h 2

in

In gloss. Possidebas, ibi, & confessoria datur ei qui non possidet. Dicit notabilem lac. in §. aequi si agat. n. m. 54. Instit. de actionib.

In ead. gloss. ibi, & confessoria similiter datur possidenti. Notatur ad hoc quod confessoria actio possessori etiam competit, ut Cou. var. lib. 1. cap. 16. num. 10.

Tanquam sequestratam recipit, &c. Ergo ex hoc textu colligi videtur per sequestrum non amitti possessionem, nec in sequestrum transire. Ratio est, quia sequestrer rem tenet non animo, & cogitatione domini, sed tantum custodie causa, ut reddat domino, l. propriis 6. ff. de positi, l. sequestrer 110. ff. de verbor. signific. Carrot. de sequestro, p. 1. q. 10. & facit text. in l. inter esse 39 ff. de acquir. possess. Veruntamen in l. licet, §. rei deposita ff. de positi, habetur in sequestrum transire possessionem, notat Petr. Gregor. syntag. l. 23. c. 1. num. 2. Card. Tufsch. tom. 7. l. 1. S. concl. 206. a. n. 1. Ideo Doctores communiter distinguunt inter sequestrationem voluntariam, quae fit voluntate, & consensu partium, in qua inquit possessionem transire in sequestrum, iuxta d. §. rei deposita, & necessariam, quae invenit iudice fit, in qua negant possessionem transire in sequestrum, nisi id expresse actum sit, & procedere text. in d. l. interesse, ubi distinguit Bart. Abb. hic n. 14. Corraf. miscel. lib. 3. c. 2. n. 12. Gregor. l. 1. gloss. 2. tit. 9. p. 3. Menoch. remed. 3. rein. a. n. 86. post Card. Felin. Crauet. & alios, quos refert, & sequitur Carot. q. p. 1. q. 4. a. num. 1. Gam. dec. 277. n. 3. & dec. 331. n. 1. Azueved. tit. 12. in princ. n. 7. cum seqq. lib. 4. recop. Cald. Pereira q. forens. lib. 1. q. 2. n. 3. Seraph. dec. 746. n. 3. Nec obstat text. in presenti, quatenus probare videtur per sequestrum, etiam iudiciale, non amitti possessionem, quia respondetur cum Sahag. ad c. 1. in fr. de sequest. possess. n. 23. cum seqq. in hoc text. Pontificem minime decidere hanc quaest. de sequestri possessione, sed actorem ab instantia repulisse propter libelli ineptitudinem, quia in ipsius forma intentabat rei vindicationem, petens Ecclesiae proprietatem, seu ius patronatus, & infirmul se possessorem esse dicebat, quae duo incompatibilia sunt, iuxta reg. text. in l. officium 9 ff. de rei vendic. cum similib.

S V M M A R I V M.

- 1 Praeceptores Templi pro domibus suis agere, & defendere possunt, nec obstat eis regio, vel quod ignota sit eorum origo.
- 2 Clericus nullus peregrinus sine commendatitiis sui Ordinarii literis ab illo Episcopo ad Divina celebranda est admittendus.
- 3 Praeceptores in Ordinibus Militaribus qui dicantur, ostenduntur.
- 4 Procurator non potest esse infamis, nec etiam Advocatus.
- 5 Infames consueverunt fugere loca nationis suae.
- 6 Irregularitas quae per confessionem delectatur, ostenditur.

C A P. Cùm deputati. XVI.

Indices tam Ecclesiastici quam saeculares inhihentur ne repellant praepceptores, qui habentur domi Fratrum Militiae Templi, & volunt agere, vel defendere suas causas, nec est illis requirendum ex qua natione sint. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bald. Felin. Dec. Anchar. Barbat. Aretin. Panorm. Host. Butr.

Henric. Alex. de Neuo, Melch. Kling. Cujac. Viu. in rationali 2. libri iur. Pontif. pag. 12. Alagona in compend. iur. Can. pag. 203. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Qui undecunque venerunt, &c. Ideo Concil. Trid. sess. 23. de reform. c. 6. vers. nullus, iubet nullum clericum peregrinum sine commendatitiis sui ordinarii literis ab illo Episcopo ad Divina celebranda, & Sacramenta administranda esse admittendum, de quo ego ipse de officio & potestate Episcoporum p. 2. alleg. 21. a. n. 1. In presenti vero text. loquitur de exteris, & alienigenis ingredientibus religionem, quorum macula per illius ingressum sublata fuit, ita Spin. in speculo testam. gloss. 3. n. 38.

Praeceptores. In quibusdam Religiosorum Ordinibus, praesertim ad militandum, vel excipiendos hospicio peregrinos, vel curandos aegrotos, vel ad administrationem domorum, vel annexorum reddituum, vel quorumlibet bonorum ad ipsum Religiosorum Ordinem pertinentium, dicuntur Praeceptores, quales apud Italos vocantur in Ordine Militum sancti Ioannis Hierosolymitani, S. Antonij in diocesi Viennensi, S. Spiritus in Saxia in alma Urbe: huiusmodi Praeceptores tribus votis adstricti, & regulam ipsius Ordinis, & religionis professi ab ipso totius Ordinis Magistro, vel ab aliis illius nomine, & auctoritate, in administrationibus domorum, praediorum, & aliorum bonorum ad ipsum Ordinem pertinentium, constituuntur, & certos habet annuos redditus, unde commodè sustentantur, ex quibus aliqui eorum certam pensionem in usus certos, & praescriptos iuxta ipsius Ordinis regulam impendunt, & reliquum sibi sumunt, ac retinent tanquam suae operae ac laboris mercedem, ita Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 26. q. 8. ubi q. 9. & 10. disputat an huiusmodi Praeceptores regulare beneficium habere intelligantur.

In gloss. Nationis, 2. ibi, & infamis non potest esse procurator. Vide Soar. a Pace in pract. tom. 1. annot. 4. n. 47. Nec etiam advocatus Cardos. in praxi iudic. & advocat. verbo, procurator 5. Bernard. Graue. ad pract. Camer. Imper. lib. 1. concl. 43. confid. 3. D. Barbo. in l. cum Praetor, ff. de iudic. §. ult. n. 126.

In ead. gloss. ibi, Nam infames consueverunt fugere loca nationis suae. Aduerte quod aliquando laudabiliter potest propria Patria relinqui, exemplo Abraham, Gen. 12. & illud Psalm. 44. obliuiscere populum tuum, cum adductis per Dionys. Paul. de vera quat. Patriarch. sedum erectione, c. 13. n. 41. & 42.

In ead. gloss. ibi, Omnis tollitur irregularitas, Hae glossa quatenus habet professionem Regularem emundare profitentem ab omni macula, & irregularitate, illam praecedente, caret probabilitate, nullam enim deleri irregularitatem praeter expressam iure, quae est orta ex natalium defectu, tenent Nauar. loco infr. citando, Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 5. q. 12. & p. 2. lib. 6. c. 4. q. 10. Soar. tom. 5. disput. 41. sect. 1. n. 3. Fr. Emman. q. Regul. tom. 1. q. 13. art. 5. Soar. in praepcepta Decalogi, tom. 2. lib. 5. c. 5. n. 9. Hentig. in sum. lib. 1. c. 7. n. 2. Auil. de censur. p. 7. disp. 10. dub. 1. Less. de iustitia lib. 2. c. 41. dub. 8. n. 73. Barth. de Vecchis in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum novis disp. 1. dub. 6. a. princ. cum aliis adductis ad c. 1. de filiis Presb. n. 1. nisi hanc gloss. intelligamus de abstensione quoad culpam, & omnem poenam peccatorum, cum professio Regularis facta cum debita contritione indulgentiam plenariam operetur, ita Nauar. comm. 2. de Regul. n. 60. Sa verbo, Religio, n. 17. Azor. d. c. 5. q. 11. Fr. Emman. tom. 2. q. 87. art. 1. Sanch. d. c. 5. n. 2. Barth. de Vecchis d. disp. 13. dub. 5.

S V M M A

S V M M A R I V M.

- 1 *Prælati debent laicis de clericis (appellatione frustratoria non obstante) iustitiam facere, ad seculare tamen forum clericis à laicis trahi non debent, etiam data ipsorum Prælatorum negligentia.*
- 2 *Clerici ad seculare forum à laicis trahi non debent, etiam data ipsorum Prælatorum negligentia.*
- 3 *Declaratur text. in c. filius, vel nepotibus 16. q. 7.*

C A P. Qualiter, & quando. XVII.

- 1 *Prælati exhibere tenentur plenam iustitiam laicis conquerentibus contra clericos, non obstante frustratoria appellatione clericorum, sed nullo modo permittant clericos trahi à laicis ad iudicium seculare, etiam data ipsorum Prælatorum negligentia. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anch. Panorm. Butr. Henric. Bald. Felin. Dec. Barbat. Alciat. Aret. Alex. de Neno, Melch. Kling, Cuiac. Viu. in ration. 2. lib. iuris Pontif. pag. 12. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 104. remissive Ximen. in concord. p. 2.*

- 2 *Probat hic text. clericos ad seculare forum à laicis trahi non debere, etiam data ipsorum Prælatorum negligentia, vt per Farinac. p. 1. conf. 68. n. 10. Boff. sub hoc tit. n. 130. Martin. Vran. conf. 32. n. 5. lib. 2. Bellug. in speculo Principum, rubr. 11. §. dubitatur. n. 14. & n. 15. vers. indifferenter, & rubr. 18. n. 8. & rubr. 11. §. via edum, n. 15. Mench. de success. creat. lib. 3. §. 22. limit. v. 7. n. 68. Morla in emporio iuris, p. 1. tit. 2. de iuris. omnium iud. q. 14. n. 3. Segura Dauilos in direct. indic. Ecclesiast. p. 2. c. 7. n. 10. late Carol de Grassis de effectib. cleric. effect. 1. n. 390. cum seqq. vbi n. 395. & seq. duobus modis limitat, Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. c. 14. q. 2. vbi cum Panorm. asserit text. in cap. filius, vel nepotibus 16. q. 7. non probare Archiepiscopis vel Episcopis negligentibus Regem adiri posse, vt gloss. ibi, verbo, Regis, dicere videtur, sed tantummodo probare, quod si Metropolitanus rebus Ecclesiasticis abutatur, Regis auribus hoc intimetur, cuius intimationis effectus ille potest esse, vt Rex admoneat Metropolitanum, vel instet coram Superiore, vt illum reprehendat, vel faciat instantiam alteri Superiori pro illius correctione, eundem intellectum præstat Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum personali, §. 2. n. 24. vide quæ dixi ad cap. Ecclesia S. Maria 10. n. 15. sup. de constit.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Index similem causam, vel penè consimilem habens est suspectus, & à iudicando remouetur, & n. 2.*
- 3 *Testis consimilem causam habens repellitur à testimonio.*
- 4 *Nominis similitudo non inducit suspensionem.*
- 5 *Dictio, penè, quid significet, ostenditur.*
- 6 *Amicitia sola, quæ fuerit maxima, & intima, inducit causam reculationis.*

C A P. Causam quæ. ij. XVIII.

- 1 *Index quando quis creatur in aliqua causa, qui cognoscatur habere similem, vel quasi similem causam cum alio, potest & debet deponi ne sit nimis fauorabilis vni parti, & debet alius subrogari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Innoc. Bel. Tom. I.*

Iam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bald. Panorm. Felin. Dec. Butr. Holt. Henric. Barbat. Anchar. Aretin. Alex. de Neno, Melch. Kling, Ioan. Monach. Cuiac. Viu. in ration. secundis libri iuris Pontif. pag. 13. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 24. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 2. refertur ab Anton. Aug. collect. 4. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 1.

Similis penè. Notatur ad hoc quod index similem causam, vel penè consimilem habens est suspectus, & à iudicando remouetur, vt per Bonacol. communium criminal. p. 1. verbe, similitudo, fol. 150. Mascard. de probat. concl. 1357. n. 50. Bobadil. in sua politica, lib. 5. c. 2. n. 53. Card. Tusch. pract. concl. li. 5. concl. 908. n. 33. Carrasco ad aliquas leges nouæ recop. c. 9. n. 129. Sic etiam testis consimilem causam habens repellitur à testimonio, Rebuff. de reprobatione testium, n. 481. Cald. Percira de emptione, & vendit. c. 21. n. 17. in fine. Nominis tamen similitudo non inducit suspensionem, sed quandam affectionem, ex l. cum filius, §. pater, ibi, nepoti meo plus tribuas in honorem nominis mei, ff. de legatis 2. Tiraq. ad l. 5. connub. n. 27. Rebuff. de verb. signif. pag. 508. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 8. n. 104.

Penè. Ideo hæc dictio adicitur, quod vix vlla reperitur in personis, vel rebus similitudo, quæ per omnia congruat, iuxta vulgare dictum, nullum simile est idem, præcipue cum hæc dictio demonstret non semper rem, vel personam esse eandem, Menoch. de pres. lib. 4. pres. 18. n. 29.

Nimis fauorabilis parti. &c. Ex his verbis apparet simplicem affectionem, vel fauorem non esse sufficientem causam ad reculandum iudicem, sed requiri nimium fauorem, & affectionem erga partem, & ideo sola amicitia, quæ fuerit maxima, & intima, inducit causam reculationis, Tiraq. de pænis temper. causa 21. n. 5. Marant. de ordine iudic. p. 6. act. 2. n. 71. pag. mibi 427. Rebuff. rom. 3. ad leges Gallia, art. 9. gloss. vnic. n. 29. Bellacomb. tom. 1. communium opinion. lib. 3. tit. 1. de iudic. n. 142. pag. 370. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 100. n. 19. & c. 200. n. 2. Carrasc. d. c. 9. n. 96. vbi n. 98. cum Menoch. de arbit. casu 152. n. 12. asserit iudicis arbitrio relinqui quæ dicatur intima amicitia.

S V M M A R I V M.

- 1 *Indices si de principali, & exceptionibus præiudicialibus simul cognoscunt, vel super principali, lite non contestata, testes recipiunt, licet ab eis appellatur.*
- 2 *Clausula vocatis vocandis, vis, & effectus, remissive.*
- 3 *Ordinis peruersio delegato in delegatione assignati vitiatur processum.*
- 4 *Causam vnam ex multis in appellatione probare sufficit.*
- 5 *Appellatio potest iustificari ex alia causa, quam expressa.*
- 6 *Causa ab interlocutoria per appellationem ad Curiam delata an ibi principaliter manere possit.*

C A P. Exhibita. XIX.

Honor. III.

Indices si simul cognoscunt de principali causa, & de exceptionibus præiudicialibus, vel si testes recipiuntur super principali, lite non contestata, licet ab illis appellatur, & quicquid attentatum fuerit post appellationem est irritum, quia causa non committatur illis in forma inquisitionis, sed

H h 3 Iudicij

366 Collectanea Doct. in lib. II. Decretal.

iudicij. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Zabar. Collect. Bellam. Host. Ioan. Andr. Imol. Anania, Bald. Anchar. Panorm. Butr. Felin. Dec. Alexand. de Neuo, Henric. Melch. Kling. Aretin. Ioan. Monach. Cujac. Viu. in ration. 2. libri iuris Pontif. pag. 14. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 204. remissive Ximen. in concord. part. 2.

2 *Et vocatis, qui forent euocandi.* De vi, & effectibus clausulae, vocatis vocandis, egi late in mea remiss. de distinctionibus, & clausulis, claus. 107. aliis claus. 184 secundum Lugdunensem impressum.

3 *Sed peruertendo iuris ordinem.* Notatur ad hoc quod in iudice delegato, omnis peruersio ordinis sibi in delegatione assignati, etiam in exceptionibus, vitat processum, vt per Rebuff. in tract. exceptionum, num. 135.

4 *Vel aliquo ipsorum.* Notatur ad hoc quod sufficit probare vnam causam ex multis in appellatione, vt per Tiraq. in tract. cessante causa, limit. 22. n. 7. Et appellatio potest iustificari ex alia causa, quam ex expressa, Sigism. Scacc. de appell. q. 1. n. 84.

6 *In causa ipsa, &c.* Notatur ad hoc quod causa per appellationem ab interlocutoria ad Romanam Curiam delata, & alicui Auditori commissa, nulla facta negotij principalis mentione, si appellatio pronuntietur iniusta, reddit cognitionem causae principalis ad iudicem a quo fuerat appellatum, vt per Couar. pract. c. 9. n. 5. vers. prima.

S V M M A R I V M.

- 1 Delegatus lapsu triennij non obstante potest in causa sibi commissa procedere.
- 2 Instantia iudicij secundum Canones per lapsum triennij non perit, sed est perpetua.
- 3 Compromissum non expirat per lapsum triennij, sed ad similitudinem iudicij eius instantia est perpetua.
- 4 Declaratur Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 20. vers. causa omnes.
- 5 L. properandum, C. de iudic. non habet locum in Imperiali Consistorio, vel Principis, nec apud Lusitanos, & Gallos.
- 6 Instantia non currit acri si reus subterfugiens causam trahat, ac differat.

C A P. Venerabilis. XXI.

1 **D**elegatus lapsu triennij non obstante potest procedere in causa sibi commissa. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anchar. Barbat. Bald. Panorm. Butr. Felin. Dec. Bero. Host. Henric. Alex. de Neuo, Melch. Kling. Ioan. Monach. Aretin. Cujac. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 15. Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 204. & p. 3. repet. in iure Canonico ad secundum Decret. librum Marian. Socin. remissive Casal. in annot. Ximen. in concord. p. 1. & 2.

2 Collige ex text. instantiam iudicij secundum Canones per lapsum triennij non perire, sed esse perpetuam, vt per Couar. in cap. quauis pactum, de pactis, lib. 6. p. 2. §. 1. n. 4. Marant. de ordine iud. p. 5. n. 14. & 21. Vant. de nullit. ex defectu iurisdictionis ordinaria, n. 126. Soar. à Pace in pract. tom. 1. annot. 2. de instantia, n. 11. Mandos. in tract. de annalibus casibus, n. 133. tom. 17. Doct. fol. 214. Gamb. de offic. Legati à Latere, lib. 3. n. 469. Salgado de protecl. Regia tom. 1. p. 4. c. 2. n. 15. Guttier. de iuram. confirm. p. 3. c. 5. n. 3. vbi dicit huius

text. decisionem extendi ad omnes, nam licet loqui videatur in iudice delegato, non tamen fit in eo vis, aut fundatur textus decisio. Vnde per lapsum triennij compromissum non expirare, sed ad similitudinem iudicij eius instantiam esse perpetuam, tenent Ioan. Baptista Perus. de arbit. lib. 13. c. 1. n. 2. Caputaquen. decis. 361. n. 4. p. 2. Rota decis. 452. n. 5. apud Farin. p. 1. recent. plures per Rendin. in prompt. recept. sent. tom. 1. tit. 54. n. 2. Non obstat Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 20. quatenus statuit omnes causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes etiam beneficiales in prima instantia coram Ordinariis locorum infra biennium à die motae litis esse terminandas, quia respondetur Conc. Trid. dist. loco, non praefigere instantiam causis, quia lapsu biennio acta non pereunt, sed partes si volunt possunt prosequi litem coram eodem Ordinario, vel iudices superiores, alias tamen competentes adire, & ita imponit illum terminum inferiori ad causam finiendam, non tamen irritat acta processus, vt per Zerol. in praxi. Episc. op. p. 1. verbo, instantia, §. 4. Salgado d. c. 2. n. 66. Sigism. Scacc. in tract. de appellat. q. 15. n. 278. Alia circa idem Concil. Trid. decretum in d. c. 20. videas apud praxim Episcop. p. 1. verbo, instantia, & Modern. de iurisd. p. 4. casu 32. n. 8. Scacc. d. q. 15. n. 277. & alios plures, quos ego ipse refero de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 81.

In gloss. libi, sic ergo patet quod hodie non habet locum lex illa, C. de iudic. properandum. Praecipue in Imperiali Consistorio, Mynsing. cent. 2. obseru. 48. n. 4. Sigism. Scacc. d. q. 15. n. 266. & in causis, quae ventilantur in Consistorio Principis, Mynsing. d. obseru. 48. & cent. 3. obseru. 44. n. 9. Marante d. p. 5. n. 15. Gail. de pace publica, lib. 1. c. 7. n. 15. Scacc. d. q. 15. n. 266. Et apud nostros Lusitanos, Cabed. decis. 15. n. 2. p. 2. Cald. Pereira in com. ad l. unic. C. ex delictis defunctor. p. 3. n. 24. Et apud Gallos, Rebuff. ad leges Galliae, in proem. gloss. 5. n. 52. Cald. Pereira in l. si curatorem, C. de integritate restit. min. verbo, infra legitimum, n. 1. Scacc. d. q. 15. n. 267. vbi n. 268. asserit nec etiam procedere in aliis Regibus, qui habent liberum arbitrium.

In ead. gloss. libi, Sed per subterfugia, &c. Notatur 6 ad hoc quod non currit instantia actori, si reus subterfugiens causam trahat ac protelet, vt per Tiraq. de retratu lig. §. 12. gloss. 2. n. 1. cum seqq.

S V M M A R I V M.

- 1 Actor obtinens in possessorio coram iudice rei non tenetur coram eo iudice super proprietate, respondere si est prorsus alterius fori.
- 2 Conuentus super possessione alicuius rei coram vno iudice, non potest coram eodem super proprietate conueniri.
- 3 Dissio, quasi, improprietas, & fictionem denotat.
- 4 Sententia in possessorio ordinario lata est definitiva, non tamen quando summarie contenditur.
- 6 Electus contra quem opponitur interea nullam habet administrationem.
- 7 Electio in officialem ad certum tempus, lapsu illo tempore, intra quod officialis fuit impeditus seruire, non debet reintegrari aliud tantum tempus.
- 9 Clericus agens in iudicio possessorio, & summario, non potest reconueniri pro causa summaria.

C A P. Significauerunt. XXI. & fin.

Reus, qui habet sententiam definitiuam super possessorio, si agitur de proprietate coram eodem iudice

indice non tenetur respondere si est proflus alterius fori. Item non obstante tempore feriarum vindemiarum index procedere potest ne ex fraude prorogetur tempus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bald. Felin. Dec. Anch. Barbat. Aretin. Panorm. Host. Butr. Henric. Ioan. Monach. Alex. de Neuo, Melch. Kling. Cujac. Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontificij, pag. 16. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 120. remissius Cafal. in annot. & Ximen. in concordant. p. 1. & 2.

2 Collige ex text. conuentum super possessione alienius rei coram vno iudice non posse reconueniri coram eodem super proprietate, sed quia hæc resolutio aduersatur textui in c. 1. in fi. de causa posses. quatenus causam probat possessionis, & proprietatis sub vno, eodemque iudice esse decidendam; ideo pro concordia vide quæ dixi ad d. c. 1. in illis verbis, sub vno eodemque iudice.

3 Vel quasi. Hæc dictio, quasi, improprietatem, fictionem, & diminutionem denotat, vt tenent plures per me citati in remiss. de dictio. & claus. dict. 261. num. 3.

4 Diffinitiuam sententiam promulgauit.] Notatur hic Abb. & Felin. sententiam in possessorio latam esse diffinitiuam, intellige de possessorio ordinario, in quo principaliter agitur de possessione, & quidem seruat iuris ordine, & processu iudiciario, non tamen quando summarie contenditur inter partes lite principali pendente quis interim debeat esse in possessione, Damhud. in pract. c. 23. & seg. Capyc. decis. 55. n. 2. & 8 bene Con. pract. c. 17. n. 2. Gail. lib. 1. obseru. 6. & 7. Menoch. remed. vlt. retin. n. 46. & 47. Bernard. Graue. ad pract. Camera Imper. lib. 1. concl. 7. consid. 1. n. 1. Valasc. conf. 79. n. 18 Dominus meus ad Ordinationes Regias Lusitanorum, lib. 3. tit. 6. in princ. n. 2.

5 Fori pars altera, &c.] Vide Xuar. in l. post rem indicatam, in comment. legum Regni, ampliat. 4. Gutier. canon. lib. 1. c. 34 n. 10. Ioan. Garc. de nobilit. §. 2. gloss. 1. n. 17. Perez l. 1. gloss. 3. pag. 267. col. 1. ad fin. tit. 6. lib. 2. Ordin. Cenall. comm. contra comm. q. 822. n. 110. Sahag. ad cap. 1. in fi. de sequest. posses. & propr. n. 95. 97. 99. & 100.

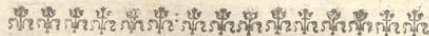
9 Quatenus hic an electus contra quem opponitur, vel excipitur, interea habeat aliquam administrationem, & respondent omnes in presenti, quod non teste Ioan. Monach. hic n. 10.

7 Tempus regiminis electi inuulter elabatur.] Notatur ad hoc quod electus pro officiali ad certum tempus, lapsio illo tempore intra quod officialis fuit impeditus seruire, non debet sibi reintegrari aliud tantum tempus, quo fuit impeditus seruire; vt per Abb. hic notab. perul. Vincent. de Franch. decis. 419. num. 1. & 2. optime Valasc. consult. 155. num. 4. vbi num. 5. affirmat se in facto vidisse indicatum, quod cum quidam electus ad officium adhibitum fuisset impeditus per obiectiones sibi oppositas, quod non fuerat rite, & recte electus, & interim quod sententiam obtinuit supremi Senatus in confirmationem suæ electionis, lapsum fuit tempus, quo erat seruaturus, & tamen idem Senatus noluit in sententia clausulam adicere, quod reintegraretur sibi tempus quo fuerat a tertio male impeditus seruire.

8 Propter vindemias.] De diebus feriatis gratia vindemiarum dicam commodius ad cap. vltim. in fi. de feriis.

9 In gloss. Super proprietate, ibi, & tunc etiam si velent, &c. Notatur ad hoc quod clericus agens in iudiciis possessorijs, & summarijs, non potest recon-

ueniri pro causa summaria, vt per Honded. conf. 21. n. 27. & 29. lib. 1. Carpan. super statut. Mediolan lib. 1. c. 44. n. 109. & 110. Carau. super ritu Magnæ Curie Vi-carie, ritu 67. n. 7. Menoch. de arbit. casu 184. n. 3. quos, & alios refert, & sequitur Carol. de Grassis de effect. cleric. effect. 1. n. 774. vbi n. 775. limitat non procedere si causa pro qua clericus reconuenitur esset pariter summaria, vt si ageret remedio retinendæ possessionis, quia in ea poterit legitime reconueniri remedio recuperandæ, & n. 777. limitat etiam quando reconueniens renuntiaret privilegio reconuentionis, scilicet si esset conuentum ne vtraque causa simul expediat, sed separatim de eis cognoscatur tunc, enim etiam in summarijs datur & conceditur reconuentionio.

De Foro competenti.

TIT. II.

SUMMARIUM.

- 1 Doctores referuntur super hac rubr. scribentes.
- 2 Fori dicitur à fando, siue à Foroneo Rege, & aliquando à ferendo.
- 3 Fori definitur vt sit exercendarum litium locus, constans causa, lege, & iudicio.
- 4 Fori in genere masculino, & neutro reperitur.
- 5 Fori à territorio longe differt.
- 6 Fori non solum comprehendit iurisdictionem quæ exercetur in litibus deridendis, sed etiam locum exercendarum litium tanquam aggregatum, & compositum ex virisque.
- 7 Fori dicitur exterior, & interior, & differunt.
- 8 Fori interior, seu conscientia principaliter tendit ad penitentiam & satisfactionem diuinæ offensa; interior autem ad vindictam culpæ, seu publicam vindictam & Reip. satisfactionem.
- 9 Absolutus ab excommunicatione, seu alia censura vigore Inhibiti, aut Bullæ Cenciæ an censeatur absolutus in foro iudiciali exteriori, ostenditur, & num. 10.
- 11 Iudices tripliciter possunt considerari, alij dicuntur competentes simpliciter alij incompetentes, prorogabiles tamen, alij tandem, incompetentes, & improprorogabiles, & declarantur singula species num. seqq.

UPER hanc rubr. scripserunt Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Butr. Panorm. Felin. Dec. Ioan. Monach. Mar. Socin. Aretin. Cujac. Guillelm. Durand. in breuiario aureo iuris Canon. fol. 48. Petr. de Rauenna in compend. iuris Canon. Ioan. de Londris in breuiario sanctorum Canonum fol. 165. Martin. Melnart. in epitome Decretal. fol. 50. Dan. Venator in analysi methodica iuris Pontificij pag. 166. Goffred. & Hostiens. in summ. huius tituli. Alexand. Cassan. & Anastaf. Germon. in paratiis ad quinque libros Decretal. Barthol. Carthag. in exposit. titulorum iuris Canon. Zypæ. in analytica postremi iuris Eccles. enarrat. pag. 91. nouissime Ioan. Honor. lib. 2. summ. in Decret. omnes sub hoc tit.

Fori.] Dicitur à fando, siue à Foroneo Rege, qui primus Græcis legem dedit, secundum Isidor. in cap. fori 10. de verb. signif. aliquando à ferendo, quia sicq.

H h 4 ad